

BILTEN

ДРУШТВО СЛОВЕНАЦА У БЕОГРАДУ – ДРУШТВО САВА
DRUŠTVO SLOVENCEV V BEOGRADU - DRUŠTVO SAVA

Letnik XXI

številka 43

Beograd

junij 2024

JUBILARNI DSF

Deseta po vrsti revija Dnevi slovenskega filma (DSF) je potekala od 10. do 14. maja v Jugoslovanski kinoteki v Beogradu. Jubilarni DSF so bili iz več razlogov edinstveni, med drugim zato, ker so skozi retrospektivo izbranih filmov uveljavljenih slovenskih avtorjev, od začetka manifestacije do danes, program popestrile tudi tri premiere, predstavljene prvega večera. Dokumentarec o Iti Rini, znani igralki, ki je umrla leta 1979 ravno 10. maja, na dan svečane otvoritve revije, je bil hommage umetnici, ki povezuje Slovenijo in Srbijo. Potem je, ob zanimivem in navduhujočem srečanju profesorjev z Akademije za gledališče, radio, film in televizijo iz Ljubljane (AGRFT) ter Fakultete dramskih umetnosti iz Beograda (FDU), inicirano sodelovanje med dvema visokošolskima inštitucijama, na tribuni s temo Prispevki za zgodovino slovenskega filma, pa so bili zajeti različni vidiki zgodovinske in sodobne slovenske kinematografije.

Konferenca za medije je bila organizirana v četrtek, 9. maja ob 11. uri, v Multi dvorani Jugoslovanske kinoteke, in ob tej priložnosti so uredniki glavnega in spremnega programa DSF – Dragomir Zupanc, Vladimir Šojat in dr. Ivana Kronja – novinarjem predstavili zanimivosti v zvezi z jubilarno revijo, razdelili so kataloge in promotivni material, navzoči pa so imeli priložnost pogledati uradni trailer letošnjega festivala. Ob tej priložnosti so uredniki napovedali tudi objavo obsežne publikacije o preteklih desetih letih revije, katere izid je načrtovan za jesen. Moderatorica pogovora je bila Monika Husar iz agencije KomunikArt iz Pančeva, ki je letos bila zadožena za stik z javnostjo.

Kot uvod v glavni tok prvega revijskega večera, je v petek, 10. maja ob 18. uri premierno bil predstavl-

jen dokumentarec Radovana Čoka, Milko Bambič: *V procesu ustvarjanja*, v katerem je režiser predstavil Bambičevo vsestransko umetniško osebnost, kot slikarja, ilustratorja, poliglota, iznajditelja, likovnega kritika, pisatelja in pionirja slovenskega stripa ter karikature. Dragomir Zupanc je skozi zanimivo zgodbo navzoče uvedel v to filmsko stvaritev in je vodil pogovor s profesorjem Predragom Bambičem, snemalcem filma, nato pa tudi z režiserjem Radovanom Čokom.

Projekciji je sledil svečani sprejem, katerega so se udeležili dr. Asta Vrečko, ministrica za kulturo Republike Slovenije, ki je bila častna gostja jubilarne revije DSF, člani diplomatskega kora, številni gosti iz sveta umetnosti in kulture, ter mediji iz Srbije in Slovenije. Tako kot vsako leto, so za pripravo pogostitve zaslužni prostovoljci Društva Slovencev Sava. Ob melodijah slovenskih skladb in prepoznavnih glasbenih tem iz kulturnih slovenskih filmov, je svojevrstnemu „zvočnemu ambientu“, po sprejemu v avli Jugoslovanske kinoteke, sledila otvoritev razstave avtorskih fotografij Irene Herak, z izbranimi fotografijami, zabeleženimi na prejšnjih revijah DSF. Razstavo je odprl uveljavljeni slovenski režiser Bojan Labović, umetniški direktor Festivala slovenskega filma v Portorožu, poleg njega pa sta spregovorila tudi Dragomir Zupanc, ter avtorica – Irena Herak, ki je od same ustanovitve naprej del strokovnega tima DSF.

Temu je sledila tudi uradna otvoritev jubilarne revije DSF. Navzoče sta nagovorila: njegova ekselencija gospod Damjan Bergant – veleposlanik Republike Slovenije v Beogradu in dr. Asta Vrečko – ministrica za kulturo Republike Slovenije. Ob toplém sprejemu in odzivu publike, je Saša Verbič, predsednik Društva Slovencev Sava in Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine v Srbiji, kot zahvalo za podporo

manifestaciji, ministrici podaril skulpturo kiparja Ivana Gračnerja.

Najvišje priznanje Društva Sava – Zlato plaketo – je gospod Saša Verbič daroval Jugoslavu Panteliću, direktorju Jugoslovanske kinoteke, ki je od samega začetka gostiteljica revije DSF. Kratka nagovora sta imela Saša Verbič in Jugoslav

Pantelić. Program je vodila Milica Gacin, Jure Ivanušič, vsestranski slovenski igravec, režiser in glasbenik pa je revijo razglasil za odprto.

Prvega večera si je občinstvo imelo priložnost ogledati dokumentarni film *Ita Rina – Diva iz Divače*, Vladimirja Šojata, potem pa je sledila še ena premiera, in sicer dokumentarni film *Zajeti na izviru – Slovenski otroci Lebensborna*, Maje Weiss.

Naslednjega dne, v soboto, 11. maja je ob 11. uri v Jugoslovanski kinoteki organizirana obsežna tribuna na temo Prispevki k zgodovini slovenskega filma, katero je priredila in moderirala dr. Ivana Kronja, urednica spremnega programa revije DSF. Sodelovali so: Aleksandar Saša Erdeljanović, doc. dr. Maja Vasiljevič, prof. Radenko Ranković, Dejan Dabič, Bojan Labović, Matevž Jerman, Jovan Marković, Anja Branko, Veronika Zakonjšek in Ana Vučković Denčić.

Istega popoldneva sta v Jugoslovanski kinoteki bili predstavljeni dva filmski stvaritvi: kratki dokumentarec *Luka Mars*, Maura Lainščka ter celovečerni film *Ples v dežju*, Boštjana Hladnika, digitalno restavriran film iz leta 1961, ki sodi med najboljša dela slovenske kinematografije. Zvečer sta na programu bila tudi filma *Bik*, Bojana Labovića in *Stekle lisice*, Borisa Jurjaševiča.

V nedeljo, 12. maja sta ob 11. uri bila organizirana tribuna in srečanje profesorjev AGRFT ter FDU, z namenom povezovanja in pogovorov o prihodnjem sodelovanju. Gostitelja tribune sta v imenu Društva Slovencev Sava bila Vladimir Šojat in izr. prof. Dino Dolničar, poleg njiju pa so v konstruktivnih pogovorih sodelovali gostje z AGRFT iz Slovenije: doc. Miha Jaramaz, doc. Martin Srebotnjak, izr. prof. Simon Tanšek,

ter gostje s FDU, profesorji in docenti: Vanja Šibalić, Branko Suić, Aleksandar Jakić, Nenad Popović in Milan Stojanović. Pogovora se je udeležila tudi Sonja Đekić, sodelavka na projektu Društva Sava – Kino Aktiv. Istega dne sta sledili navdihujoči delavnici: Zvok na filmu, katero sta vodila Miha Jaramaz in Dino Dolničar, ter Stilizacija fotografije na celovečernem filmu, katero je vodil Simon Tanšek.

V popoldanskih in večernih terminih si je občinstvo imelo priložnost ogledati štiri zanimive stvaritve, in sicer najprej kratki dokumentarec *Alchajmer kafe*, Martina Drakslerja, potem še film *Glasba je časovna umetnost 3: LP Laibach*, Igora Zupeta. Ta zanimiv slovenski režiser, skozi žanr LP (long play) filma seznanil gledalce s prvim uradno objavljenim albumom skupine Laibach, leta 1985 v Jugoslaviji. Drugi del filmskega večera sta izpolnila filma *Anja Ganja*, Petra Bizjaka, ter *Ne bom več luzerka*, Urše Menart, ene najbolj perspektivnih slovenskih režiserk mlajše generacije.

V ponedeljek, 13. maja, so v okviru glavnega programa DSF bili predvajani štirje filmi: dva dokumentarca, in sicer *Meje*, Damjana Kozolea in *Zgodba o Savi*, Rožleta Bregarja, ter dva celovečerna filma različnih žanrskih smeri – komedija *Fontana*, Gorana Vojnovića in drama *Zgodbe iz kostanjevih gozdov*, Gregorja Božiča. Tako vsako leto, so tudi letos projekcije filmov spremljali pogovori avtorjev in/ali akterjev s publiko, in moderirali so jih Dragomir Zupanc, Sonja Đekić, Vladimir Šojat, dr. um. Ljubinka Stojanović, dr. Ivana Kronja in dr. Irina Maksimović Šašić. Zadnji dan revije je potekal v Jugoslovanski kinoteki, v Kosovski 11, in je bil izpolnjen s projekcijami posebnega progra-

televizijskih in radijskih oddajah. Poleg tega, so predstavitve jubilarnega DSF-ja v okviru podkasta slokult.info, na družbenih omrežjih (facebook in instagram), ter na spletni strani Društva Sava in web strani dani

foto: Dragan Kadić

ma študentskih filmov, v izboru AGRFT, potem pa z najboljšimi filmi s prejšnjih programov DSF+, v izboru Vladimira Šojata.

Zahvaljujoč angažmaju njegove ekselence gospoda Damjana Berganta, ambasadorja Republike Slovenije v Beogradu in Irene Herak, svetovalke za kulturo in medije Republike Slovenije v Beogradu, so na jubilarnem 10. DSF-ju gostovali uveljavljeni umetniki in filmski delavci iz Slovenije. S profesionalnim delom Monike Husar in njenega tima iz agencije KomunikArt iz Pančeva, katere je angažiral Slovenski filmski center, je revija DSF bila zelo dobro napovedana in predstavljena v medijih v Srbiji, tako v elektronskih in tiskanih izdajah, kot skozi prispevke in gostovanja v

slovenackogfilma.org (za kar so bili zadolženi izbrani člani organizacijskega odbora revije), prispevali k še večji vidnosti in posvečenosti te pomembne manifestacije, ki celo desetletje gradi most med dvema kinematografijama – slovensko in srbsko. Poleg naštetih, je treba poudariti delo oblikovalke Desanke Stefanović, v ustvarjanju kataloga in plakata revije, ter prizadavnje Branke Grković, koordinatorice službe za goste, in Marka Rupnika, koordinatorja službe za prostovoljce. Že po tradiciji, s posvečenostjo Dejana Dabiča, Josipa Vebra, Nataše Džaković, Snežane Vidregar in Oliverja Frajkorja, bo jubilarna revija DSF organizirana tudi v Kulturnih centrih v Nišu, Pančevu, Kovinu, Boru, Vršču in Novem Sadu.

*Irina Maksimović Šašić
Prevod: Maja Đukanović*

OBISKI IN SESTANKI

22. redna seja skupščine Društva Sava

V sredo 27. marca je potekala 22. redna seja skupščine Društva Sava. Seje se je udeležil tudi njegova ekselence g. Damjan Bergant, veleposlanik Republike Slovenije v Beogradu. Na seji so delegati in člani Društva Sava seznanjeni s poročilom o delu odbora za kulturo, pouku slovenskega jezika, dejavnostih pevskega zbora Pojoča družba, delu nadzornega odbora, s finančnim poročilom za leto 2023 in finančnim načrtom za leto 2024.

Ivana Mandić

22. REDNA LETNA SEJA SKUPŠČINE DRUŠTVA SLOVENCEV V BEOGRADU - DRUŠTVA SAVA

(dne 27.03.2024 ob 18. uri v prostorih Društva Sava, Terazije 3/IX, Beograd: izpis iz Zapisnika)

Sejo Skupščine je vodil Predsednik Skupščine Društva Sava Dragomir Zupanc, s pomočjo podpredsednika Jovana Mitrovića.

Predsednik Skupščine Društva Slovencev v Beogradu - Društva Sava Dragomir Zupanc je pozdravil prisotne člane Društva, delegate in cenjene goste.

Na podlagi podpisov prisotnih delegatov je sklenjeno, da obstaja kvorum, saj je od 52 delegatov na seji prisotnih 32, kar je po Statutu zadostno število.

Za zapisnikarico je izvoljena Vesna Milošević, sekretarka Skupščine Društva. Pred začetkom dela so prisotni z minuto molka počastili spomin na člane, ki so preminuli v obdobju med dvema sejama Skupščine.

Predlagani dnevni red je bil poslan vsem delegatom pred sejo Skupščine.

Predsednik Skupščine je predlagal naslednji dnevni red:

1. Sprejetje dnevnega reda s potrditvijo kvoruma
2. Potrditev zapisnika XXI. redne letne seje skupščine Društva SAVA
3. Poročilo Predsedstva Društva o delu za leto 2023
4. Poročilo odbora za kulturo za leto 2023
5. Poročilo o dopolnilnem pouku slovenskega jezika za leto 2023;
6. Poročilo o dejavnostih Pojoče družbe za leto 2023
7. Finančno poročilo za leto 2023 s potrditvijo novih članov Društva Sava
8. Poročilo Nadzornega odbora o delu za leto 2023
9. Sprejem programa dela in načrta dejavnosti za leto 2024
10. Sprejem finančnega načrta za leto 2024
11. Razno

1. Dnevni red je soglasno sprejet.

2. Potrditev zapisnika s XXII. redne letne seje skupščine Društva Slovencev SAVA v Beogradu

Zapisnik je soglasno sprejet.

3. Poročilo Predsedstva Društva o delu v letu 2023

Predsednik Društva Saša Verbič je prebral poročilo o delu Društva Sava za leto 2023.

Poročilo je soglasno sprejeto.

4. Poročilo odbora za kulturo za leto 2023

Vesna Milošević, sekretarka Skupščine Društva je prebrala poročilo predsednika odbora za kulturo Dragomirja Zupanca o delu odbora za kulturo.

Poročilo je soglasno sprejeto.

5. Poročilo o dopolnilnem pouku slovenskega jezika za leto 2023

Ivana Mandić, sekretarka Društva Sava, je prebrala Poročilo učiteljice Tatjane Bukvič o dopolnilnem pouku slovenskega jezika za leto 2023.

Poročilo je soglasno sprejeto.

6. Poročilo o dejavnostih Pojoče družbe

Dirigentka ženskega pevskega zbora Pojoča družba Višnja Dimitrijević je prebrala poročilo o dejavnostih zbora v letu 2023.

Poročilo je soglasno sprejeto.

7. Finančno poročilo za leto 2023 s potrditvijo novih članov Društva Sava

Podpredsednik Društva Sava Slobodan Jakoš je prebral finančno poročilo za leto 2023 in predlagal potrditev sprejema novih članov Društva Sava.

Poročilo je soglasno sprejeto, enako tudi sprejem novih članov.

8. Poročilo Nadzornega odbora o delu v letu 2023

Poročilo o delu Nadzornega odbora je prebrala Ivana Mandić. Nadzorni odbor je izrazil mnenje, da je bilo delovanje Društva Sava v letu 2023 zakonito in v mejah normativnih aktov Društva, zato je na temelju člena 19. Statuta Društva Skupščini predlagal, da to poročilo potrdi in sprejme.

Poročilo je soglasno sprejeto.

9. Sprejem programa dela, načrta dejavnosti in finančnega načrta za leto 2024

Predsednik Društva Sava Saša Verbič je prebral podroben delovni program in načrt dejavnosti za leto 2024.

Program dela je soglasno sprejet.

10. Sprejem finančnega načrta za leto 2024

Podpredsednik Društva Sava Slobodan Jakoš je prebral finančni načrt za leto 2024.

Načrt je soglasno sprejet

11. Razno

Ni bilo predlogov niti novih informacij.

Minister Matej Arčon v Beogradu

Podpredsednik vlade in minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Matej Arčon je svoj obisk v Srbiji, 14. maja 2024, zaključil v Beogradu. Sestal se je s predsednikom Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine Sašem Verbičem in častnim konzulom Republike Slovenije v Novem Sadu Rajkom Maričem

2024, junij | 05

ter se udeležil srečanja s tamkajšnjimi slovenskimi gospodarstveniki. Ministra je spremljal veleposlanik Republike Slovenije v Beogradu Damjan Bergant.

Predsednik Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine je ministru predstavil organizacijo, ki jo vodi. Gre za najvišje predstavniško telo Slovencev v Srbiji, ki zastopa interese slovenske manjšine v tej državi in skupnost predstavlja na področju izobraževanja, kulture, obveščanja in uradne rabe jezika, sodeluje v procesu odločanja ali odloča o vprašanjih, prav tako pa ustanavlja tudi ustrezne ustanove s tega področja.

Verbič je tudi predsednik beograjskega Društva Slovencev Sava. Društvo, ki je bilo ustanovljeno 2001, ima preko 1400 članov. Aktivni so na številnih kulturnih področjih, prirejajo predavanja, knjižne večere, razstave, projekcije filmov, plesne, fotografske in druge tečaje, delavnice za otroke. Izdajajo svoj bilten, organizirajo proslave ob slovenskih praznikih, ekskurzije v Slovenijo. Članom je na voljo tudi dopolnilni pouk slovenskega jezika. V okviru društva pripravljajo Slokult podcast, osrednjo informativno oddajo slovenske narodne skupnosti v Srbiji. Eden njihovih najvidnejših vsakoletnih dogodkov so Dnevi slovenskega filma, prav danes se zaključuje 10. jubilejna izvedba. Lani se je dogodka udeležila tudi državna sekretarka na uradu Vesna Humar.

*Sporočilo za javnost in fotografije: uszs
urad vlade rs za slovence v zamejstvu in po svetu*

Za vso pomoč se prisrčno zahvaljujemo:

- Uradu Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu
- Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije
- Nacionalnemu svetu slovenske narodne manjšine v Srbiji

Obisk dr. Aste Vrečko, ministrice za kulturo Republike Slovenije v Beogradu

Ministrica za kulturo Republike Slovenije, gospa dr. Asta Vrečko je 10. maja letos obiskala Beograd ob 10. jubilejni izvedbi Revije Dnevi slovenskega filma. Lani se je dogodka udeležila državna sekretarka na Uradu, gospa Vesna Humar.

Že pred uradnim odprtjem letošnjih Dnevov slovenskega filma se je ministrica sestala s predsednikom Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine Sašem Verbičem in člani Nacionalnega sveta. Sestanka so se tudi udeležili veleposlanik Republike Slovenije v Beogradu Damjan Bergant, namestnica veleposlanika Goranka Krošelj ter svetovalka za kulturo in medije Irena Herak.

Predsednik Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine je ministrici Vrečko predstavil organizacijo, ki jo vodi. Gre za najvišje predstavniško telo Slovencev v Srbiji, ki zastopa interese slovenske manjšine v tej državi na področju izobraževanja, kulture, obveščanja, sodeluje v procesu odločanja ali odloča o pomembnih vprašanjih, prav tako pa ustanavlja tudi ustrezne ustanove s tega področja.

V svojem nagovoru na otvoritvi Revije je dr. Asta Vrečko med drugim dejala: »Dnevi slovenskega filma predstavljajo tudi izjemno kvaliteten kritiško in vsebinsko zaokrožen program izbranih poglavij iz zgodovine slovenskega filma. Naj spomnim, da so prav na teh dnevih predstavili prve digitalno restavrirane slovenske klasike, prikazali filmska dela zamejskih Slovencev iz Italije, osvetlili izbrana poglavja filmske zgodovine pri nas in v Srbiji.

Pomembno je, da se kulturno sodelovanje med Srbijo in Slovenijo gradi na filmski ustvarjalnosti. Film je najbolj množičen in prepoznaven izraz sodobne umetnosti, povezuje slovensko besedo in mednarodno ustvarjalnost, briše meje in ustvarja nove sinergije v prostorih, kjer so pomembni talent, znanje in strast do ustvarjanja – do filma.«

INTERVJU

Ministrica dr. Asta Vrečko je ob svojem obisku dala izjavo tudi za Slokult podcast, informativno oddajo slovenske narodne skupnosti v Srbiji, ki nastaja v okviru društva Slovencev Sava v Beogradu. Z ministrico se je pogovarjala Ivana Mandić.

V čast nam je in zadovoljstvo, da nas je v Društvu Sava danes, ob svečani otvoritvi jubilarne 10. Revije Dnevi slovenskega filma, obiskala ministrica za kulturo Republike Slovenije dr. Asta Vrečko. Gospa Vrečko, želim vam dober dan in dobrodošli v Beogradu. Velik privilegij je, da ministrica govori za naš Slokult podcast. Slokult Radio podcast je informativna oddaja, namenjena pripadnikom slovenske skupnosti v Srbiji, Slovincem po svetu in domovini ter vsem, ki jih zanima slovenska kultura in sodobna ustvarjalnost slovenske skupnosti v Srbiji.

Ena od dejavnosti Društva Sava na področju promoviranja slovenske umetnosti je revija Dnevi slovenskega filma. Gospa Vrečko, danes boste prisotni na svečani otvoritvi naše jubilejne 10. revije. Kaj za vas pomeni prihod v Beograd ter obisk otvoritve revije Dnevi slovenskega filma?

Dnevi slovenskega filma v Beogradu so ena izmed zelo pomembnih kulturnih prireditev izven meja Slovenije. V Sloveniji so zelo odmevni in poznani ter vedno navdajajo s ponosom, da se v neki drugi državi dogaja tak pomemben dogodek, ki je zelo obiskan, s toliko projekcijami, ki se ne dogajajo samo v Beogradu.

Kako ocenjujete dosedanje sodelovanje dveh kinematografij, slovenske in srbske?

To sodelovanje je zelo dobro. Traja seveda iz časa prejšnje države. Sedaj se je, čeprav na ravni kolegov ni bilo nikoli pretrganih vezi, tako prijateljskih kot strokovnih, z različnimi koprodukcijami in razpisi okrepilo tudi institucionalno. To je naravna povezava, saj v obeh državah živita in delata veliki skupini odličnih filmarjev, režiserjev, igralcev, igralk, tehničnih pomočnikov ... Zato mislim, da je to sodelovanje zelo dobro. V Sloveniji si prizadevamo, da bi ga okrepili.

Kaj za vas pomeni predstavitev dosežkov slovenskih filmskih avtorjev v Beogradu, ki jih že desetletje promovira naša revija?

Ta promocija je res izrednega pomena. Filmska produkcija je nujno povezana s tem, da ima široko občinstvo, da jo vidi čim več ljudi. Posneti film je zelo zahtevno, finančno kot tudi fizično, traja dolgo časa in seveda, ključno je, da na koncu ta izdelek, v katerega je vpleteno veliko število oseb, od producentov, igralcev, do tistih, ki so v ozadju, torej da to vidi čim večje občinstvo. Revija DSF predstavlja še dodatno vidnost, še dodatno promocijo, hkrati pa seveda tudi stik z domovino za Slovence, živeče v Srbiji.

Kako vidite pomen in pomembnost predstavljanja

foto: Dragan Kadić

slovenske filmske umetnosti tudi v drugih mestih Srbije, v katerih so aktivna društva Slovencev?

Zdi se mi toliko bolj pomembno, da se to dogaja ne le v Beogradu, ampak tudi v drugih mestih, ker je mogoče na prvi pogled ta stik s slovensko kulturo, s filmom, še manj dosegljiv. Takšne promocijske aktivnosti in tudi to, da so projekcije brezplačne, so zelo pomembne. Čim več ljudi to vidi, tem bolj se krepi glas o slovenski kulturi, filmu. S tem se tudi širi slovenska beseda.

Kot vsako leto bo revijo izpopolnil bogat spremljevalni program: okrogla miza na temo Prispevki za zgodovino slovenskega filma, razstava plakatov in fotografij s preteklih revij, med katerimi posebno mesto zavzemajo avtorska dela Irene Herak, sedanjih svetovalke za kulturo in medije na Veleposlaništvu Republike Slovenije v Beogradu, ki je od prve revije del našega tima. Obenem bo prvič organizirano srečanje profesorjev in študentov z Akademije za gledališče, radio, film in televizijo iz Ljubljane s kolegi s Fakultete dramskih umetnosti v Beogradu.

SLOKULT.INFO

Spletni portal „SLOKULT.INFO“

Slokult.info, platforma za obveščanje in promocijo aktivnosti slovenskih kulturno-umetniških društev v Srbiji, predstavlja prostor za promocijo slovenske kulture in umetnosti prek delovanja društev Slovencev in slovenskih združenj v Srbiji. Portal je namenjen slovenski narodni manjšini v Srbiji in vsem ostalim zainteresiranim za kulturo in umetnost. Slokult.info ponuja možnost za promoviranje in pozivanje javnosti na vse dogodke, ki jih organizirajo slovenska društva, in promocijo slovenskih umetnikov, ki delujejo in ustvarjajo v Srbiji. Dobrodošla vsa slovenska društva k sodelovanju – naj se dobra praksa daleč sliši. Portal „Slokult.info“ podpira Nacionalni svet slovenske narodne manjšine.

Kako vidite prihodnost tega srečanja, spodbujenega z idejo zagona projektnega sodelovanja med dvema visokošolskima inštitucijama?

Ta pobuda se mi zdi zelo pomembna, inovativna, prodorna. Ne dvomim, da bo imela dolgoročne posledice, v smislu povečanega sodelovanja, tudi medinstitucionalnega in seveda meddržavnega. Zelo sem vesela, da je prišlo do te iniciative. Vem, da so tu pomembni posamezniki, ki so se za to trudili. Želim, da bo naslednje leto, na naslednji reviji Dnevi slovenskega filma, rezultat samo še bolj viden.

Ali kot raziskovalka in doktorica znanosti s področja zgodovine umetnosti, ki se zanima za slovensko in jugoslovansko umetnost 20. stoletja, s posebnim osredotočenjem na kulturno politiko, mislite, da bi bilo pomembno spodbuditi in implementirati še več manifestacij in projektov na področjih, ki promovirajo slovensko kulturo v Srbiji in regiji?

Srbija in Slovenija sta zgodovinsko povezani državi. Njuni zgodovini in usodi sta že od prej neizbrisno prepleteni. Zdi se mi zelo pomembno, da se te zgodovine zavedamo tako po dobri kot tudi slabi plati sodelovanj, kot tudi, da se iz zgodovine učimo za danes. Včasih premalokrat pomislimo na to, da so številni intelektualci, umetniki, kulturniki, znanstveniki, profesorji sooblikovali zgodovino Srbije, ne glede na različne politike in oblasti. Ta del včasih res pozabljamo. Ko se sprehajamo po ulicah Beograda, vidimo kipe Lojzeta Dolinarja in drugih kiparjev njegovega časa še iz tridesetih let. Pred vojno in po vojni imamo številne slovenske umetnike in umetnice, v Narodnem muzeju so tudi na stalni postavitvi in te, predvsem prijateljske vezi so zelo močne. Pomemben pečat je tukaj pustil Marij Pregelj s svojim delom in zapuščino ter seveda številni filmarji, iz česar je nastal ta festival. Ne nazadnje je tukaj deloval

Jože Plečnik, katerega cerkev sodi med njegova najznamenitejša dela. Nekega skupnega političnega prostora kot takega ni že več kot 30 let, ta del spada v zgodovino, ki je ne smemo pozabiti. In ne smemo pozabiti tudi tega, da je obstajala skupnost ljudi, ki je lahko sobivala, sodelovala in ustvarjala nek družbeni prostor. Pri takih manifestacijah, kot so Dnevi slovenskega filma in ostalo, kar počne Društvo Sava, se mi vedno zdi pomembno to, da so te stvari narejene z veseljem, da se delajo srčno in profesionalno, da so izvedene kvalitetno. Tudi Sloveniki kot reviji je to dalo kredibilnost v javnosti v Beogradu, v celi Srbiji, kot tudi v Sloveniji. Vedno je kvaliteta pred kvantiteto, in zaradi tega pride do takšnega uspeha. V zadnjih letih opažam, da s povezovanjem in raziskovanjem zgodovine skupne države, s katero sem se tudi sama ukvarjala, vidim, da ta zavest prihaja vedno bolj na dan in se opazi tudi v Sloveniji, čeprav mogoče nekaj časa ni bila tako prisotna in se s temi temami ni bilo zanimivo ukvarjati. Močne so tudi študijske vezi in zgodovina je res fascinantna ter nam za današnji čas sporoča več, kot si mislimo. S tem se ukvarja vedno več znanstvenikov, javnih institucij, ki odlično sodelujejo med Slovenijo in Srbijo. Vse to nam daje ponos in zagon za naše delo. Hkrati sem bila tudi zelo vesela, ko je bilo s strani Lektorata in profesorjev predstavljeno, da je takšno zanimanje za učenje slovenskega jezika tukaj v Beogradu, tudi po celi Srbiji, ker se s tem vidi, da ima slovenski jezik veljavo v svetu in je zanimiv ne le tistim, ki jim predstavlja materni jezik, ampak tudi drugim, kot tuji jezik. Pomembno sooblikuje zavest in razvoj ljudi širom sveta, ne le znotraj naše države. Veselje do učenja slovenščine ter zanimanje zanjo se mi zdi zelo veliko in na to smo lahko ponosni.

Še enkrat se najlepše zahvaljujemo ministrici dr. Vrečko za intervju za Slokult Radio Podcast.

Obisk predstavnikov Ministrstva za vzgojo in izobraževanje RS in Zavoda Republike Slovenije za šolstvo v Beogradu in Novem Sadu: podpora poučevanju slovenščine v Srbiji

V okviru dopolnilnega pouka slovenščine v Društvu Slovencev Sava v Beogradu, kjer poučuje učiteljica Lena Vastl Vračević, je v četrtek, 23. maja 2024, potekal obisk Romana M. Grudna z Ministrstva za vzgojo in izobraževanje ter Eve Jurman in Brigite Žarkovič Adlešič z Zavoda Republike Slovenije za šolstvo. Njihov obisk je bil za slovensko skupnost zelo pomemben, saj kaže na podporo, ki jo država Slovenija nudi rojakom po svetu.

Uradni del srečanja je vključeval pogovor s predsednikom Društva Sava gospodom Sašo Verbičem, nadaljeval pa se je z obiskom pouka, kjer so se pred-

stavniki obeh institucij srečali z odraslimi udeleženci, ki so z njimi delili zgodbe, ki jih povezujejo s Slovenijo. Pričevanja so bila ganljiva in vsako zase posebno in edinstveno. Iztočnica za pogovor pa je bil ogled kratkega filma, ki je nastal ob 20. obletnici nastanka Društva Sava in v režiji članov društva.

Svoj obisk so gostje naslednji dan nadaljevali tudi v Novem Sadu, kjer so obiskali Društvo Slovencev Kredarica in se srečali tudi z učitelji iz sheme DPS (dopolnilni pouk slovenščine), ki poučujejo v Vojvodini, Rut Zlobec, Mileno Spremo (tudi predsednico Društva Slovencev Planika iz Zrenjanina) in Zoranom

Jovičićem (tudi predsednikom Društva Slovencev Emona iz Rume); pridružila sem jim je še Nina Stanimirov Veriš, ki poučuje slovenščino kot izbirni predmet na Osnovni šoli Prve vojvođanske brigade in na Osnovni šoli Vasa Stajić v Novem Sadu.

Pričujoči obisk nosi posebno težo in za slovensko skupnost v Srbiji pomeni neprecenljivo podporo pri njihovem delu, ki temelji na ohranjanju slovenskega jezika in kulture v Srbiji. Kot se je izrazil g. Gruđen – dobri odnosi, medsebojno sodelovanje in povezovanje z lokalnim okoljem so kot lepilo, so tisto, kar skupnost dela živo in omogoča njeno živahno delovanje.

Učiteljki Lena Vastl Vračević, Milena Spremo, Rut Zlobec in Zoran Jovičić

KULTURNI DOGODKI

Fotografijo zabeležim s srcem: DSF skozi avtorske fotografije Irene Herak

V sredo, 29. maja 2024, so v prostorih Društva »Sava« otvorili razstavo izbranih avtorskih fotografij Irene Herak, svetovalke za kulturo in medije pri Veleposlaništvu Republike Slovenije v Beogradu, ki jih je umetnica zabeležila na predhodnih revijah Dnevi slovenskega filma. Za namen razstave v Društvu »Sava« je Irena Herak izbrala 19 reprezentativnih fotografij, ki so bile kot del obširnejšega cikla razstavljene v predddverju Jugoslovanske kinoteke tekom letošnje jubilarne filmske revije. Ob otvoritvi v »Savi« so zbrane nagovorili Dragomir Zupanc, umetniški direktor DSF, Saša Verbič, predsednik društva in Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine v Srbiji, ter avtorica razstave. Poleg številnih obiskovalcev in članov gostiteljskega društva je otvoritvi prisostvoval tudi njegova ekscelenca, gospod Damjan Bergant, veleposlanik Republike Slovenije v Beogradu.

Irena Herak je rojena na Gorenjskem, v Bistrici pri Tržiču. Končala je Srednjo oblikovalno šolo za fotografijo v Ljubljani in Višjo strokovno šolo za fotografijo v Sežani. Kot profesionalna fotografinja je delovala pri časopisih in časnikih založniške hiše Finance. Bila je uradna fotografinja popularne vokalne skupine Perpetuum Jazzile, s katero je prepotovala del sveta in zabeležila nepozabne trenutke. Od leta 2015 je postala naša someščanka in živi v Zemunu. Z Revijo DSF je sodelovala od same ustanovitve te manifestacije in vidno prispevala k vizualni prepoznavnosti revije, saj je s svojimi posnetki oseb in dogodkov ustvarila močan umetniški pečat.

S fotografijnjo smo se imeli priložnost pogovarjati pred svečano otvoritvijo razstave v Društvu »Sava«.

Kot ugledna fotografinja ste 15 let aktivno delovali na slovenski sceni, v vaši biografiji so številne samostojne in skupinske razstave, kot tudi zanimive fotografije, ki ste jih objavljali v revijah, časnikih in časopisih. Odkar ste se leta 2015 preselili v Beograd, natančneje v Zemun, s fotoaparatom zajemate svoja opažanja in vtise novega okolja. Vaši motivi so raznoliki. Kako jih izbirate? Kaj vas navdihuje pri izbiri motiva posamezne fotografije?

Najprej bi se vam rada zahvalila. Ko namreč takole poveste mojo profesionalno biografijo, deluje, da sem res že marsikaj postorila. Iskreno rečeno, včasih nimam takšnega občutka.

Samo sledim srcu. V bistvu vse razstave in projekti, ki sem jih uresničila, predstavljajo odraz mojih občutkov in tega, kar rada počnem. Poleg ljudi, ki jih imam rada, je fotografija že dolgo vrsto let moja največja ljubezen in srečna sem, da skozi njo lahko prikažem tisto, kar čutim. Seveda je pomembno poznavanje strukture in kompozicije fotografije ter raznih smernic glede tehnike, vendar sem sama še kot srednješolka vodila živahne razprave s profesorji fotografske šole, ker sem tisto, kar sem videla, vselej fotografirala s srcem, brez razmišljanja ... Razumljivo, da v začetku kariere takšen odnos ni sprejemljiv, saj se od mlade fotografinke pričakuje, da spoštuje vrstni red, ki ga narekuje umetnost fotografije. Toda jaz sem vztrajala pri tem, da delam tako, kot želim, saj avtorske fotografije navsezadnje podpisujem s svojim imenom in priimkom.

V vaši profesionalni biografiji posebej izstopa zanimiv podatek, da ste bili uradna fotografinja znane slovenske popularne skupine Perpetuum Jazzile, s katero ste prepotovali del sveta in zabeležili dragocene trenutke. Ob 30. obletnici obstoja je skupina leta 2014 objavila knjigo, v kateri so objavljene prav vaše fotografije. Povejte nam kaj več o sodelovanju s tem edinstvenim vokalnim ansamblom?

To je bilo krasno sodelovanje, v ozadju katerega počiva tudi velika osebna zgodba. Moj prvi mož je bil namreč v tem času manager benda Perpetuum Jazzile. Njegove zadolžitve so botrovale temu, da sem začela s fotografiranjem, pa tudi sicer sva se spoprijateljila s skupino, ki danes šteje okrog 50 članov. Meni je bilo to v veliko zadovoljstvo. Prepotovali smo del sveta, spoznala sem čudovite ljudi, ker pa imam tudi sama izredno rada glasbo, je bilo zame vse skupaj tudi zanimiv izziv. Poudarila bi, da je navdihujoče, ko fotografiraš 50 ljudi na odru – poznati moraš njihove koreografije, vedeti, kdaj se bodo obrnili v levo, kdaj v desno stran, predvideti moraš solistični del ... Hkrati pa drži, da je fotografija »živa stvar«, zato nikdar ne gre razmišljati, da je vse v tvojih rokah, treba se je prepustiti in slediti svojim občutkom. Ko je skupina Perpetuum Jazzile aprila gostovala v Beogradu, sem šla na koncert. Nisem fotografirala, uživala sem v glasbi. Toda iskreno rečeno, pogrešala sem fotoaparāt.

Letos smo v maju obeležili jubilejni DSF, revija je bila izredno obiskana, prišli so številni ugledni povabljeni. Med častnimi gosti je bila tudi ministrica kulture Republike Slovenije dr. Asta Vrečko. Že od samega začetka ste del strokovne ekipe DSF, s svojimi avtorskimi fotografijami ste doprinesli k vizualni prepoznavnosti manifestacije. Pred samo otvoritvijo revije je v preddverju Jugoslovanske kinoteke potekala svečana otvoritev vaših fotografij, na kateri sta zbrane poleg vas nagovorila umetniški direktor Dragomir Zupanc in režiser Bojan Labović, direktor Festivala slovenskega filma v Portorožu, kar za umetnika predstavlja veliko čast. Katera fotografska dela ste izbrali in predstavili obiskovalcem revije, katera pa bodo razstavljena v Društvu »Sava«?

V veliko čast mi je, da sem od samega začetka del DSF tima. Ko si namreč nov v mestu in nikogar ne poznaš, se ti lahko odpre mnogo lepih življenjskih priložnosti, kakršna je tudi sodelovanje z revijo. Leta 2016 sem delala kot prostovoljka in vse čas s seboj nosila fotoaparāt. Imela sem priložnost ujeti zanimive trenutke in ljudi, goste DSF. Ker verjamem, da mora fotoaparāt fotografa spremljati povsod, sem imela srečo in v objektiv »ujela« tudi Bojana Labovića,

Dragomirja Zupanca, igralce, ki so prišli iz Slovenije, seveda tudi prostovoljce, ki reviji dajejo posbno noto in brez katerih ta sploh ne bi obstajala. Pri izbiri fotografij za razstavo sem želela ujeti ravnotežje: predstavila sem ljudi, ki so slavni in znani, pa tudi tiste, ki niso, vendar so za revijo pomembni. Ta fotografska razstava predstavlja lep poklon našemu festivalu in presrečna sem, ker jo imam danes priložnost prikazati tudi v Društvu »Sava«. Upam, da bodo ljudje z mojim izborom zadovoljni.

Čemu dajete prednost, kadar fotografirate manifestacije, kako ujamete tisto, kar želite pokazati opazovalcu slike?

Najbolj si želim, da osebe predstavim takšne, kot so. Za primer bi vzela fotografijo Bojana Labovića. On izžareva zelo lepo notranjo energijo, vendar na pogled pogosto deluje strogo, jaz pa sem ga uspela fotografirati, ko je bil sproščen in ležeren. Prav to je moj način in stil dela.

DSF je zaokrožil desetletje obstoja in danes predstavlja eno najpomembnejših manifestacij, ki v Srbiji promovirajo slovenski film. Kakšen bo po vašem mnenju nadaljnji potek in razvoj revije?

Pred nami je velik izziv, saj smo dosegli visoko kakovost. Verjamem, da s takšnim timom, ki je iz leta v leto samo še boljši, lahko nadaljujemo z odličnim razvojem in še naprej bogatimo Dneve slovenskega filma, nebo namreč ni meja – meje pravzaprav ni.

Irina Maksimović Šašić

Ob stoti obletnici rojstva Zlatana Vaude

V srbski nacionalni zgodovini so se, poleg domačih umetnikov, izkazali tudi glasbeniki, ki niso bili srbskega rodu. V XIX. stoletju so to bili glasbeniki s Češkega, v obdobju med dvema svetovnjima vojnama ruski emigranti, ki so po oktobrski revoluciji in državljanski vojni našli svoj novi dom v Kraljevini SHS/Jugoslaviji, po drugi svetovni vojni pa so pomembno

sled pustili tudi slovenski skladatelji in glasbeniki, ki so svoje življenje preživel v Srbiji, kjer so aktivno sodelovali in oblikovali glasbeno sceno države, ki je na tem polju kar dolgo imela precej skromne dosežke. Njihovo sodelovanje v srbskem glasbenem življenju neprekinjeno traja že več kot sto let. Raznovrstna in mnogoteri dejavnost glasbenikov, Slovencev v Beogradu, je opazna v različnih sferah, njihova zastopanost pa se vidi v vrsti znamenitih skladateljev, glasbenih umetnikov vseh profilov, glasbenih pedagogov – od učiteljev na osnovnih šolah, do profesorjev na Glasbeni akademiji (sedaj Fakulteti za glasbeno umetnost) – do članov profesionalnih orkestrrov in zborov. Tako po številu, kot po pomenu in kakovosti, so slovenski glasbeniki pomembno in opazno prispevali k razvoju srbske glasbene kulture. V zgodovini srbske glasbe izstopajo trije slovenski skladatelji, ki so s svojo dejavnostjo pustili posebno sled, in to so Davorin Jenko (1835–1914), Mihovil Logar (1902–1998) ter Zlatan Vauda (1923–2010). Najmlajši med omenjenimi slovenskimi glasbeniki, Zlatan Vauda, je bil rojen 14. januarja 1923 v Šmarjeti (danes Pernice) pri Mariboru, in letos mineva sto let od njegovega rojstva. Prva znanja v zvezi z glasbo je Vauda pridobil v družinskem krogu. Na njegov razvoj je vplival predvsem dedek, Vinko Vauda, skladatelj in dirigent v Vrežju pri Ljutomerju. V začetku druge svetovne vojne, leta 1941, so Vauda, skupaj z družino odpeljali v mariborsko taborišče. Od tam so pozneje bili odpeljani v Srbijo, kjer najdejo pribežišče najprej v Gruži, nato pa v vasi Stanovo pri Kragujevcu. S komponiranjem in dirigiranjem se je Vauda začel ukvarjati med vojno. Na Glasbeno akademijo se je vpisal leta 1947, v skupino profesorja Marka Tajčevića, ki je prepoznal njegov potencial za ukvarjanje z glasbo. Istega leta je mladi skladatelj pričel kariero kot dirigent in glasbeni pedagog v KUD-u „Goran“. Po končanem študiju se je izpopolnjeval na poletnih tečajih, pri dirigentu Hansu Swarovskemu in skladatelju Hansu Jelineku, oba sta bila profesorja na Dunajski glasbeni akademiji. Med svojimi izpopolnjevanji se je Vauda seznanil z avantgardnimi glasbenimi tokovi in dekafonijo, toda v svojem skladateljskem ustvarjanju jih ni uporabljal. Največji prispevek Vaudinega celotnega delovanja v glasbenem in kulturnem življenju Beograda, se morda nanaša na obdobje od 1952 do 1986, ko je bil dirigent Otroškega zbora Radio-televizije Beograd. Dolgoletno posvečeno prizadevanje je rezultiralo z velikim številom del v njegovem opusu, posvečenim temu ansamblu, s katerimi je nastopal na številnih festivalih, tako v Srbiji, kot v tujini. Nekateri med temi festivali so Dubrovniške poletne igre, BEMUS, Zmajeve igre v Novem Sadu, prireditve Veliki školski čas v Kragujevcu in mnogi drugi. Otroški zbor je pod Vaudino drigentsko palico izvedel veliko število del jugoslovanskih avtorjev, in je tako ta ansambel dal pomemben doprinos k umetniškemu in glasbenemu življenju v deželi, ter k promociji in afirmaciji domačega ustvarjanja. Dolgoletno delo z Otroškim zborom se odraža v Vaudinih številnih pesmih za otroke, ter v otroški operi Ježeva kuća, katero je skladal leta 1957, v sodelovanju z libretistom

Jovanom Aleksićem, po istoimenski zgodbi Branka Ćopića. Čeprav iz Vaudinega opusa najpogosteje izstopajo otroški zbori, katerih je okoli 70, njegova celotna ustvarjalnost zajema okoli 300 del. Ko gre za scenska dela, izstopa že omenjena opera Ježeva kuća, scenski oratorij Maslačak, otroški oratorij Mesec ljubavi ter oratorij Jutro, navdihnjen s pesmimi Petra Zubca, posvečenimi žrtvam v Kragujevcu, katerim je Vauda posvetil tudi oratorije Otvorena pjesma na besedilo Jura Kaštelana in San im čuva istoriju. Poleg zborovske in scenske glasbe, je pomemben prispevek razviden tudi na polju komorne glasbe, in je treba omeniti Pastele I in II za pihalni kvintet, Seanse I, II in III (komponirane v obdobju od 1969 do 1972), ki so intimne izpovedi ozvočene s pozorno izbranimi tonskimi sredstvi; več ciklov solo pesmi, Pokošene osmehe za sopran in pihalni kvintet, šest godalnih kvartetov, Dialog za oboo in violončelo, Aforizme za klarinet, Sonato Brevis za klarinet in klavir. Med instrumentalno glasbo izstopa Koncert za klarinet in orkester, komponiran leta 1959. Zanimiv je podatek, da je ta koncert izvedel dirigent Zubin Mehta z Ernestom Ačkunom kot solistom in Simfoničnim orkestrom Radio-televizije Beograd, 18. januarja 1960. Delo 13 je bilo izvedeno v beograjski dvorani Kolarac, na prvem koncertu cikla „Mladi, ki osvajajo svet“.

Skladateljski opus Zlatana Vauda govori o njegovem širokem zanimanju za različne glasbene forme in doživetja, v njegovih delih pa se opažajo stilne značilnosti neoklasicizma. Prejel je številne nagrade Združenja skladateljev Srbije, ter Vukovo nagrado za življenjsko delo kot skladatelj, dirigent in pedagog. Toda, kljub skladbam, med katerimi so mnoge tudi

danes prisotne na koncertnih in glasbeno-scenskih podijih, je njegov priimek bil in ostal sinonim za Otroški zbor Radio- televizije Beograd. Znanstveni prispevki in strokovna besedila o posameznih segmentih življenja in dela Zlatana Vaude so maloštevilni, do sedaj pa tudi ni nastala monografija, ki bi na popolen način predstavila njegovo osebnost. Zato je namen te številke spodbuditi vprašanja in dialoge o delu tega izjemnega umetnika. V tej številki časopisa Slovenika je objavljenih šest člankov, ki se ukvarjajo z različnimi vidiki delovanja Zlatana Vaude, v kulturno-umetniškem življenju Srbije. Temat se začne s člankom Anice Sabo, z naslovom „Zlatan Vauda (1923–2010) – Retrospekcije: izzivi tolmačenja glasbenega toka“, v katerem avtorica predstavi avtentičen pogled in temeljito analizo glasbenega toka Retrospekcij, komornega dela, komponiranega za violino in violončelo – sicer del avtoričine širše raziskave o fenomenu treh akordov Zlatana Vaude. Vanja Grbović se v svojem prispevku „Otroška opera Ježeva hišica Zlatana Vaude v luči različnih interpretacij“ ukvarja z edinstveno otroško opero, ki je nastala kot rezultat Vaudinega dolgoletnega zavzetega dela z najmlajšimi. Analiza tega dela temelji na treh ravneh: na ravni skladateljeve ideje (partitura), na ravni realizacije (rediteljska interpretacija) ter recepcije dela (glasbena kritika). V delu z naslovom „Zlatan Vauda in njegov opus med dvema domovinama“ Karmen Salmić Kovačić v svoji raziskavi izhaja iz dela Vaudine zapuščine, ki se nahaja v mariborski Univerzitetni knjižnici. Skozi ogled njegovih stikov z deželo rojstva, avtorica spozna vplive na Vaudin skladateljski opus in izvajalsko prakso. Aleksandra Paladin svoj pogled na teme otroškega zbora in Vaudinih dirigentskih ter pedagoških dejavnosti predstavi v prispevku z naslovom „Zlatan Vauda – dirigent Otroškega zbora Radio-televizije Beograd“. Dejavnost zbora je zaintrigirala tudi Nino Aksić, ki v članku „Prisluhnimo koncertnemu plakatu in programu: Zlatan Vauda in Otroški zbor RTB“ na primerih iz zapuščine Zlatana Vaude rekonstruira delo dirigenta in Otroškega zbora Radio-televizije Beograd, skozi specifičen kulturnološki pogled, z namenom predstavitve Vaude kot udeleženca v oblikovanju in udejanjanju kulturne politike, ki zajema zborovsko delo z otroki. Zanj članek o Vaudi, „Prispevek k jubileju – Pregled zvočnega arhivskega gradiva Zlatana Vaude v Fonoteki Radio Beograda“ avtorice Irine Maksimović Šašić, na kreativen način predstavi popis in sistematiziran katalog Vaudinih avtorskih stvaritev, ki se 14 SLOVENIKA IX 2023 nahajajo v okviru Fonoteke Radio Beograda. Skozi dostopno zvočno arhivsko gradivo avtorica obravnava Vaudino umetniško osebnost s treh vidikov: kot skladatelja, kot dirigenta in kot skladatelja ter dirigenta lastnih del. Objavljeni prispevki naj bi spodbudili obravnavo in zastavili nova vprašanja v zvezi z ustvarjanostjo in umetniško dejavnostjo Zlatana Vaude. V rubriki „Varia“ nadaljujemo z intervjuji Helene Rill z migrantkami iz Slovenije v Srbijo. Darko Ilin se v svojem prispevku ukvarja z Wikisource platformo, kot knjižnico slovenske književnosti in kulture, Tjaša Markežič pa piše o slovenskih jezikih pri pouku slovenskega jezika v gimnaziji.

Zadnji članek v tej rubriki, „Arhitektura vzgojnovarstvenega zavoda v novobeograjskem stavbnem otoku 28“, je delo Gorana Anđelkovića. Jubilarno obletnico – sto let od rojstva kreativnega in inventivnega Zlatana Vaude, smo obeležili s spodbudnimi prispevki, ki bodo v prihodnosti navdihnili raziskovalce, za ukvarjanje s preučevanjem in analiziranjem njegove glasbe ter umetniškega dela. Ljubezen, ki jo je imel do svojega poklica, je nemogoče predstaviti z besedo, toda stvaritve v mnogih vejah umetnosti kažejo na Vaudino trdno prepričanje (in v tem duhu si tudi želimo obeležiti to obletnico), da je „treba ljubiti, da bi se vedelo in je treba vedeti, da bi se ljubilo“.

Teodora Trajković

Muzikološki inštitut SANU Beograd

Prevzeto: Slovenika IX (2023) 7-18, Uvodnik / Editorial

Prešernov dan v Društvu Sava – Promocija znanstvenega časopisa Slovenika

Ob letošnjem slovenskem kulturnem prazniku, Prešernovem dnevu, smo v Društvu Sava, v četrtek, 8. februarja predstavili deveto številko Slovenike – časopisa za kulturo, znanost in izobraževanje. Deveta, tematska številka Slovenike je posvečena stoti obletnici rojstva znanega beograjskega skladatelja in zborovodje slovenskega rodu, Zlatana Vaude, na promociji pa so govorili Saša Verbič, predsednik Nacionalnega sveta slovenske manjšine v Srbiji, mag. Teodora Trajković iz Muzikološkega inštituta SANU in Marija Vauda, vizualna umetnica.

Po uvodnih pozdravnih besedah Saše Verbiča, je urednica temata, mag. Teodora Trajković poudarila, da so znanstveni prispevki in strokovna

besedila o posameznih segmentih življenja in dela Zlatana Vaude sicer še vedno maloštevilni, zato je namen te številke Slovenike spodbuditi vprašanja in dialoge o delu tega izjemnega umetnika. O delu Zlatana Vaude je v deseti številki Slovenike objavljenih šest študij uveljavljenih strokovnjakinj, in sicer Anice Sabo, Vanje Grbović, Karmen Salmič Kovačič, Aleksandre Paladin, Nine Aksić in Irine Maksimović Šašić. Poleg tega, številka zajema stalni rubriki Varia ter Kronike in prikazi, v katerih so objavljeni zanimivi znanstveni in strokovni prispevki.

Marija Vauda, hčerka skladatelja in zborovodje Zlatana Vaude, tudi sama umetnica, se je zahvalila uredništvu in avtorjem za prizadevanje in ogromno delo, potrebno za nastanek tako pomembne publikacije. Zainteresiranemu občinstvu je živo predstavila, s čim se soočajo dediči tako pomembnega umetniške zapuščine, kot so note, zapiski, objave in fotografije ustvarjalca, kakršen je bil njen oče. Na zelo zanimiv način je Marija Vauda predstavila svoj prispevek k časopisu Slovenika, pojasnila je simboliko naslovnice in grafičnih rešitev, katerih je ona avtorica. Na koncu je pristonim darovala prekrasne prve nežne spomladanske tulipane.

Promocija je zaključena s predvajanjem kratkega filma o Zlatanu Vaudi, avtorja Vladimirja Šojata, v katerem smo spremljali življenjsko pot tega beograjskega umetnika slovenskega rodu in uživali v njegovi glasbi.

Maja Đukanović

Prešernov dan v Beogradu

Ob obeležitvi Dneva slovenske kulture – Prešernovega dne je 8. februarja v prostorih Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine in Društva Slovencev „Sava“ potekala promocija Slovenike, revije za kulturo, znanost in izobraževanje. Tema 9. številke je posvečena 100.

obletnici od rojstva Zlatana Vaude, skladatelja, dirigenta, pedagoga, vsestranske umetniške osebnosti, ki je več kot tri desetletja vodil Otroški pevski zbor Radia Beograd. Na promociji so spregovorili Saša Verbič, predsednik Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine v Srbiji, Teodora Trajković z Muzikološkega inštituta SANU, urednica temata, in Marija Vauda, vizualna umetnica in hči Zlatana Vaude. Istega večera smo prisluhnili odlomku iz pogovora z Zlatanom Vaudom ob podelitvi Vukove nagrade, ki je bil leta 1984 predvajan v oddaji Riznica Radia Beograd. Prikazan je bil tudi kratek film o Zlatanu Vaudi avtorja Vladimirja Šojata.

Prešernov dan je bil obeležen tudi 7. februarja v organizaciji Veleposlaništva Republike Slovenije v Beogradu z veličastnim nastopom Big banda Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani pod taktirko Mateja Hotka na velikem odru Madlenianuma v Beogradu. Glasbeniki so igrali skladbe od swinga do latinskoameriških ritmov, tako pa so tudi poimenovali koncert. Skladbe so bile izbrane tako, da prikažejo različne vidike jazzovske tradicije: od klasičnih swing melodij do sodobnejših ritmičnih eksperimentov, prav tako pa tudi da predstavijo visoko izvajalsko raven ansambla in skupinskega dela. Big Band Akademije za glasbo v Ljubljani, znan tudi kot Big Band Ulag, je že 12 let vodilni študentski ansambel slovenske jazz

scene, ki je svoje glasbene sposobnosti predstavil na številnih koncertih po Evropi.

Irina Maksimović Šašić

Prevod: Andrej Tošić

*FOTO: Prevzeto: FB stran Veleposlaništva
R.Slovenije v Beogradu*

Kino Sava

To pomlad so srede v Društvu Sava bile rezervirane tudi za Kino Sava. Člani Društva so imeli priložnost, da si ogledajo več filmov.

Štirinajstega februarja so prikazali film za mlade *Gajin svet 2*, ki ga je predstavila Sonja Đekić. Ta moderna in dinamična romantična komedija z elementi kriminalne fikcije je bila prikazana tudi na lanski Reviji Dnevi slovenskega filma.

Proti koncu februarja so člani Save imeli priložnost, da si ogledajo film Mihe Mazzinija iz leta 2018 *Izbrisana*, ki ga je občinstvu v okviru Kina Save bližje predstavil Vladimir Šojat, montažer in član Društva Sava.

Štirinajstega marca so člani Save imeli priložnost, da si ogledajo film Mihe Čelarja iz leta 2017 *Kodeli*, ki ga je v okviru Kino Save občinstvu predstavil Dragomir Zupanc, predsednik Odbora za kulturo Društva Sava.

Film *Banditenkinder – Slovenskemu narodu ukradeni otroci* v režiji Maje Weiss, iz leta 2014, film ki je odprl prvo revijo Dnevi slovenskega filma leta 2015, medtem ko je 10. maja novi film Maje Weiss odprl jubilarni 10. DSF. Oba filma se ukvarjata z isto temo – življenje slovenskih otrok, ki so bila vključena v razvpit nacistični program Lebensborn. Film je občinstvu bližje predstavila Sonja Đekić.

Ekipa Kino Save

Prevod: Vladica Kljajić

Dokumentarna serialka Slovenci v Beogradu avtorjev Vladimirja Šojata in Dragomirja Zupanca

Na Drugem programu RTS je bilo v mesecu marcu predvajanih šest desetminutnih epizod dokumentarne serialke *Slovenci v Beogradu* avtorjev Vladimirja Šojata in Dragomirja

Zupanca, ki prinašajo zgodbo o pomembnih osebnostih, ki so pustile sled v kulturi in zgodovini Beograda: od Edvarda Rusjana, prvega človeka, ki je letel po nebu nad Beogradom, preko Ite Rine, filmske dive, ki je svojo kariero v Hollywoodu žrtvovala zaradi

velike beograjske ljubezni, do skladatelja Zlatana Vaude, ki je na čelu Otroškega zbora Radia Beograd generacijam privzgajal ljubezen do glasbe. Ta serija je še en opomnik na svetovljanskost Beograda skozi zgodovino, kot tudi na vse tiste nadarjene in zanimive posameznike, ki so prispevali k njegovemu dinamičnemu življenju skozi epohe. Pa še nekaj več – njihovi portreti so svojevrstna spominska knjiga za nove generacije. Prikazane so bile tudi epizode o Mihovilu Logarju, Bojanu Stupici in Borisu Podreki.

Irina Maksimović Šašić

Prevod: Andrej Tošić

SloArt – prva številka časopisa za slovensko kulturo, umetnost, zgodovino in družbo

15. maja je v prostorih Društva Slovencev Sava v Beogradu potekala predstavitev prve številke časopisa v slovenskem jeziku, naslovljenega SloArt.

Na promociji časopisa so zbrane nagovorili predsednik Društva Slovencev Sava Saša Verbič, urednica Maja Ilić, avtorice Ana Jošović, Iskra Peneva, Anja Jelić in Dušanka Tomić.

Časopis SloArt so uresničile predvsem avtorice slovenskih korenin, ki delujejo v polju kulture in umetnosti v Beogradu. Tematika identitete, posebej slovenske identitete, medkulturalnosti in večkulturalnosti kot rdeča nit povezuje večino prispevkov v časopisu. Začne se že z naslovnico in digitalno ilustracijo Zlata vez preteklosti (Zlatna veza prošlosti) ter nadaljuje »skozi magičnost povezave z vsem bivajočim« v pogovoru z umetnico in kulturno aktivistko Ljubo Jenče. Režiser Dragomir Zupanc, predsednik Odbora za kulturo v Nacionalnem svetu slovenske narodne manjšine, nas popelje v razmišljanja o kulturni identiteti in umetniškem ustvarjanju. Profesorica Silvija Borovnik bralce seznani z ustvar-

janjem slovenskih pisateljic ter vprašanjem jezika in identitete. Nadaljnje prebiranje nas vodi na popotovanje skozi čas in v višave, od Triglava do Nepala in nazaj. Spoznamo tudi umetnost slovenskega kiparja Franca Kitaka, ki je ustvarjal in poučeval v Beogradu,

in delo mladega argentinskega umetnika ter raziskovalca slovenske tradicije, Daniela Leberja. Prva številka se zaokroža domiselno, izzivalno in zvito – z emblemsko slovensko lisičko.

Razburljivo je ustvarjati kulturni projekt v slovenskem jeziku zunaj meja slovenskega sveta, raziskovati slovensko kulturno zgodovino in slovensko kulturo v Beogradu ter hkrati biti del njune sedanjosti. Prvo številko časopisa SloArt so uresničili: Ana Jošović, Anja Jelić, Iskra Bebler, Dušanka Tomić, Iskra Penava, Sonja Bikić, Marijeta Opsenica-Grujić, Tatjana Ilić, Mark Šerer, Tatjana Bukvič, Eva Grujić, Barbara Horvat, Branko Zorko, Ivona Djordjević, Ivan Halupka, likovna urednica Tanja Milatović, predstavnica odnosov z javnostjo Jelena Radović Jovanović, asistent Miroslav Kostadinović in urednica Maja Ilić. Projekt prve številke časopisa SloArt sta podprla Urad Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Društvo Slovencev Sava iz Beograda.

*Zapisala: Jelena Radović Jovanović
Fotografije: Miroslav Kostadinović*

Prostovoljci DSF podelitev zahval

Mesec maj smo letos v Društvu Sava zaznamovali jubilejno, z deseto revijo Dnevi slovenskega filma. Po še enem uspešno organiziranem festivalu sta nas napolnila sreča in zadovoljstvo zaradi vidnih rezultatov vseh tistih, ki s svojim doprinosom in sodelovanjem že leta omogočajo, da DSF obstaja tako dolgo ter poteka na tako kakovosten način.

Vse sodelujoče pri organizaciji revije in spremljajočega programa so v prostorih Društva Sava razveselili z dodelitvijo zahval za prostovoljce in člane

tima. V prijetni atmosferi sta zbrane nagovorila predsednik Društva Sava Saša Verbič in umetniški direktor revije Dragomir Zupanc. Spregovorila sta o vztrajnosti in doseženih uspehih ter, kar je morda še pomembnejše, zbrane spodbudila za delo v prihodnjih letih.

To je bilo še eno druženje, ko so se člani družine DSF zbrali in podelili vesele trenutke ob smehu in nepozabnem fotografiranju. Radostno druženje s pogostitvijo in glasbo je zaokrožilo občutek skupnega uspeha in vloženega truda, ki sta po 10 letih razvoja revije Dnevi slovenskega filma več kot očitna.

*Anja Jelić
Prevedla Tanja Tomazin*

Januar v Društvu Sava

Po 9. reviji Dnevi slovenskega filma v Beogradu je Društvo Slovencev Sava konec decembra organiziralo podelitev zahvalnic prostovoljcem, ki sta jih podelila predsednik Društva Saša Verbič in umetniški direktor festivala Dragomir Zupanc.

Kot vsakič doslej so prostovoljci nesebično delili svojo energijo in v veliki meri prispevali, da je 9. revija Dnevi slovenskega filma potekala brezhibno. Na podelitvi so v veselem vzdušju in dobrem razpoloženju izmenjali svoje vtise. Beseda je tekla tudi o načrtih za naslednjo, jubilejno deseto revijo, ki bo potekala v letošnjem maju.

Januarja smo zaželeli vesele upokojevske dni naši Tatjana Bukvič, dolgoletni učiteljici slovenščine, in smo spoznali novo učiteljico Leno Vastl Vračević.

Praznovanje je potekalo v četrtek, 25. januarja, v Društvu Sava v Beogradu, ko so predsednik Saša Verbič ter prisotni učenci Tatjana Bukvič obdarili in vsi skupaj zapeli njeno najljubšo pesem Zarjavele trobente slovenske rock skupine Lačni Franz.

Kot je bilo načrtovano, se je prvi eden v marcu po kratkem premoru začel pouk slovenskega jezika z novo učiteljico Leno Vastl Vračević.

Ivana Mandić

OTROŠKI KOTIČEK

Kamišibaj delavnice za otroke v Društvu Sava

Že tretje leto zaporedoma smo v Društvu Sava začeli z izvedbo delavnic za otroke pod naslovom Kamišibaj delavnice za otroke – učenje slovenščine skozi pravljice in kamišibaj.

Kamišibaj je tradicionalna tehnika pripovedovanja, ki poteka z Japonskega, je umetniška oblika pripovedovanja zgodb ob slikah na majhnem odru. Delavnice vsebujejo tudi likovni, glasbeni in igralski segment, skozi katere otrok izrazi naučeno celoto.

To pomlad pa smo se tudi začeli igrati po programu NTC tehnik učenja (avtorja NTC programa, dr. Ranka

Rajovića), ker dajo fantastične rezultate pri učenju. Skozi igro se otroci spontano učijo števil, črk, barv in likov ter izvejo veliko informacij, pomembnih za njihov razvoj. S preprostimi igrami in kvizi pridobivajo znanje in samostojno vadijo.

S projektom se želi dodatno podpreti promocija učenja slovenskega jezika za otroke, v obliki delavnic, na katerih bo uporabljen kamišibaj, kot didaktično sredstvo v učenju tega jezika.

Ivana Mandić

Dobrodošli med nami!

Vsaka skupnost ima svoje praznike, ki se jih njeni pripadniki že vnaprej veselimo – spomladi slavimo ženske in mame, poleti obletnico ustanovitve društva, jeseni dobro letino, pozimi pridne otroke in še toliko drugega. Vmes pa se vsako leto zgodijo še mnogi drugi veseli, srečni dogodki, kakršni so tudi rojstva otrok, novih članov društva. Ker skupne sreče ni nikdar preveč, tokrat uvajamo novo rubriko Biltena, v kateri pristrčno pozdravljamo prihod novih ljudi na ta svet in med nas.

28. decembra 2023 se je rodila MARIJA VOJINOVIĆ, zdrava in nasmejana deklica. Želimo ji vse najboljše in iz srca čestitamo njenim staršem NINI VOJINOVIĆ in ALEKSANDRU VOJINOVIĆU. Če je tudi vaša družina obogatila novo bitje, vas pozivamo, da nam to sporočite, da se bomo lahko veselili z vami.

UČIMO SE SLOVENSKO

Najin dedek Franc Čebihin

Na otroštvo imamo najlepše spomine in najini nas popeljejo v čas, ki sva ga kot deklici preživeli pri starih starših v Sloveniji v kraju Nova vas, Bloška dolina.

Preživeli sva nepozabne trenutke v osnovni šoli, v kateri je živela najina mama in kjer sta živela najina stara starša. Dedek je delal na šoli kot učitelj in ravnatelj, babica pa je delala v šolski upravi. Šola je bila velika, s sestro pa sva bili pomembni, ker sva živeli v šoli in ko ni bilo učencev, sva lahko bili sami v učilnicah, se igrali in se delali, da sva učiteljici. Vedno sva bili v družbi številnih otrok, radi sva se družili in se učili z njimi, zato sva tako imenovano »malo šolo« končali že pri 5 letih.

Za naju, mestna otroka, je bil pravi užitek pomagati na polju, na vrtu, tekati za kokošmi in zajčki, mačkama in psom, za katere sta skrbela babica in dedek. Bivanje v Sloveniji je bilo vedno zanimivo in navdihujoče. Peljali so naju na sprehod v gozd, nabirali sva borovnice, gobe, lešnike. Za vedno si bova zapomnili slike babice, ko je ugotovila, da sva pojedli več borovnic, kot sva jih dali v vedro, ker sva bili od borovnic, ki sva jih na skrivaj jedli, tako zmazani da naju je komaj umila.

Dedek naju je peljal na sankanje na Piškovec, hrib v bližini šole. Ko sediva in deliva zgodbo o našem dedku, ki mu pravimo "Očka", je očitno da je segel preko družine. Ne le, da je pustil trajen vtis na naju, svoji vnukinji, ampak je imel pomembno vlogo pri oblik-

ovanju skupnosti in puščanju sledi v Sloveniji. Ponosni sva, da so drugi o njem govorili zelo pohvalno, bodisi preko spletnih člankov, zgodb neg-danjih študentov, ali pa pre-prosto skozi splošno spoštovanje in ljubezen, ki ju je pridobil od vseh, ki so ga poznali.

Dedek je bil človek z veliko talenti.

Ukvarjanje s športom je bilo zanj zelo pomembno. Pripovedal nam je tudi o času, ko je aktivno igral nogomet pred drugo svetovno vojno, v času, ko sta za BSK igrala znana nogometaša Moše in Tirke. Za naju je bilo zanimivo predvsem to, da med gledanjem tekme ni navijal za nikogar, tekmo je spremljal, kot bi bil sodnik. Bil je trener smučanja in plavanja, ukvarjal se je z drsanjem in kolesarjenjem, po upokojitvi pa je bil mentor in trener mnogim mladim nogometašem. Njemu v čast so ustanovili turnir v malem nogometu.

Rad je pel, imel je čudovit bariton in je pel v zboru. Ko smo se vozili z njim v avtu, se je vedno pelo in bilo je veselo, med vožnjom smo si vzeli odmore, vse po najinih željah. Bil je zelo skrben in pozoren. Pisal je pesmi, še posebej rad je imel akrostihe. Slikal je, igral 5 instrumentov, violino, harmoniko, kitaro, tamburico in mandolino.

Naš dedek, naš »očka«, bi bil vesel, če bi vedel, da so njegove pravnukinje podedovale njegove talente: Martina za glasbo, Maja za šport in Lana za likovno umetnost. Medve, njegovi vnukinji, sva veseli in ponosni na to.

Franc Čebohin (1907-1984)

Franc Čebohin se je rodil na valentinovo leta 1907 v Divači, v hiši v kateri danes domuje Muzej slovenskih filmskih igralcev, saj je iz iste hiše tudi znana slovenska igralka Ita Rina. Kot sedemletni fantič se je pri Sokolu stare Avstro-Ogrske navdušil za šport. Po prvi svetovni vojni se začel z nogometom kot »naraščajnik« pri nogometnem klubu Hermes in kasneje kot mladinec v Primorju, ki je bil prvak mesta Ljubljane. S sedemnajstimi leti je že zaigral za prvo moštvo Primorja, takratnega prvaka Slovenije. Tu je igral do leta 1934, ko se je vrnil v Hermes, kjer je igral vse do vojn. Po osvoboditvi je bil najprej določen za trenerja Odreda (sedanja Olimpija) in trenerja Ljubljane, vendar je moral obe trenerski mesti odkloniti, ker v Ljubljani ni bilo mogoče dobiti stanovanja. Na Osnovno šolo Nova Vas je prišel leta 1945 in tam kot ravnatelj in učitelj ostal do svoje upokojitve leta 1972. Kot učitelj je delal 42 let. Najprej na Rakeku, nato v Starem trgu in Novi vasi. V Starem Trgu je organiziral prvo smučarsko tekmovanje v Loški dolini, na katerih so sodelovali stari in mladi. Od leta 1972 je vodil nogometne športne krožke v Cerknici, Starem trgu, Grahovu. Bil je organizator gradnje doma TVD Partizan in dolgoletni načelnik te organizacije za Bloke. Vodil je številne pevske zборе in tamburaški orkester, režiral ter z mladimi in odraslimi prirejal množične telovadne nastope.

Za organizacijsko delo na področju telesne kulture je leta 1979. dobil zlato Bloudkovo značko za 60-letno delo v športu na vseh ravneh.

Kot upokojenec bil je mentor in trener številnim mladim nogometašem povsaj po Cerkniški občini. V njegovo čast je ustanovljen turnir v malem nogometu – Čebohinov memorial. Začelo se je leta 1989 i od takrat je del jesenske nogometne scene v Cerknici in širši okolici.

Alenka Milovanović in Krstina Đekić

Moj praded Franc Golobič

Moj praded Franc Golobič je bil rojen leta 1923 v kraju Cerklje ob Krki. Po končani osnovni šoli je odšel v Ljubljano, da bi se izučil obrti pri očetu njegove bodoče soproge, moje prababice.

Imel je komaj osemnajst let, ko so Nemci napadli Beograd, in Franc se je odločil, da bo kod pogumni prostovoljec branil deželo. Odšel je v Zagreb, ki je že tedaj bil pod NDH in se je zaradi pregona bil prisiljen vrniti v Ljubljano. To ga ni ustavilo, temveč se je potem tudi uradno priključil partizanom, s partizanskim imenom Oto. Najprej je bil v Tomšičevi brigadi, potem pa v Gradnikovi brigadi, kot namestnik političnega komisarja. Ves ta čas so njegova starša in sestre delali v nemškem delovnem taborišču, potem ko s

18 | junij, 2024

jim Nemci zažgali hišo. Kot prvoborec je bil nosilec odlikovanja Partizanska spomenica. Leta 1944 se je odločil za šolanje v Sovjetski Zvezi. Da bi prišel tja, se je napotil peš iz Ljubljane, skozi Hrvaško, do Bele Crkve. Da ga ne bi ujeli sovražni NDH, je hodil ponoči. Iz Bele Crkve je z vlakom šel do Rostova. Po šolanju se je kot oficir aviacije vrnil v Jugoslavijo. Bil je tehnični oficir in navigator, služboval je v Kovinu, Zagrebu, Puli in Zadru, kjer je bil upokojen kot polkovnik. Po upokojitvi je odšel v Ljubljano in je postal tehnični direktor letališča Brnik. Čeprav sem ponosna na njegov pogum in uspehe iz mladosti, je zame bil predvsem moj praded, s katerim sem preživela najlepše dni svojega otroštva. Želel si je napisati knjigo o svojem življenju, a ker tega ni utegnil, se bom sama potrudila, da ga ne pozabimo.

Čavić Tea

(Prvi z leve proti desni Franc Golobič-Oto)

(Vir slike: wikipedia; knjiga Gradnikova brigada. Petelin, Stanko)

Vpis v posebni volilni imenik slovenske narodne manjšine v Srbiji

Zakon o nacionalnih svetih narodnih manjšin iz leta 2009 je omogočil vpis v posebne volilne imenike narodnih manjšin v Srbiji. Obrazec za vpis lahko prevzamete na spletnih straneh Nacionalnega sveta in Društva Sava.

Na osnovi Zakona o varovanju osebnih podatkov, ki velja od 1.1.2009., je za vpis v posebni volilni imenik potrebno izpolnjeni zahtevek za vpis osebno dostaviti pristojni občinski upravi, kjer imate prijavljeno prebivališče – ob predložitvi osebne izkaznice. Zakon tudi dopušča, da izpolnjen zahtevek skupaj s fotokopijo osebne izkaznice pošljete priporočeno na naslov vaše pristojne občinske uprave. Pristojna občinska uprava bo na vaš naslov v 15 dneh poslala Odločbo o vpisu v posebni volilni imenik. Vpis v posebni volilni imenik je oproščen plačila administrativnih stroškov. Z vpisom v posebni volilni imenik se ne izgubijo druge volilne pravice.

Z Odločbo o vpisu v posebni volilni imenik slovenske narodne manjšine se pridobi pravica do udeležbe na neposrednih volitvah Slovenskega nacionalnega sveta, ki so vsaka štiri leta.

Proslava osmega marca v prostorih Društva Sava

Pevski zbor Pojoča družba je, kot vsako leto, sodeloval pri praznovanju osmega marca v prostorih društva Sava. Ob tej priložnosti pevke že tradicionalno izstopijo iz običajnega in prednost dajo ever-green glasbi, tako je bilo tudi tokrat. Zimo smo pospremili na najlepši način, z druženjem in veselimi ritmi.

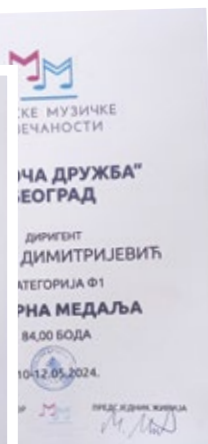
Dve srebrni medalji za Pojočo družbo

V mesecu maju, natančneje 11. in 12. maja letos, se je Pojoča družba že drugič predstavila na pomembnem mednarodnem tekmovanju pevskih zborov v Bijeljini, ki nosi naziv Majski glasbeni praznik. Tokrat smo se prijavile v dveh kategorijah – ženski pevski zbor in folklorna glasba. V obeh kategorijah smo osvojile po eno srebrno medaljo in 89 oziroma 84 točk. Nastop v kategoriji folklorne glasbe je potekal v prelepem ambientu Muzeja Semberije, predstavile pa smo se izključno s slovensko tradicionalno glasbo, ki si jo prizadevamo prikazati zvesto, takšno kot v resnici je, izogibamo se prezapletenim aranžmajem in posegom skladatelja. Osredotočile smo se na repertoar, ki je poznan širši publiki in vključuje pesmi, kot sta »Na planincih« in »Moj očka«, predstavile pa smo tudi kompleksno, a skoraj neznano tradicionalno pesem. Izkazalo se je kot dobra ideja, saj smo pozele prave ovacije, tudi s strani žirije, ki je med pesmimi ploskala, kar se sicer zgodi zelo redko. Naš drugi nastop v kategoriji ženskih zborov je potekal v Kulturnem centru Bijeljina, ki je največje koncertno prizorišče tega mesta. Ob tej priložnosti smo se predstavile z biseri slovenske in ruske književnosti, izvedle pa smo tudi znamenito pesem »Beograde, Beograde«, prirejeno za a cappella ženski zbor.

Uspeh, ki ga je Pojoča družba dosegla na Majskih glasbenih praznikih, je res izjemnega pomena. Glede na to, da tekmovanje združuje najbolj znane in najboljše zборе iz Srbije in da smo tekmovali ob boku z zbori, kot so Liceum, Baruch, Prvo beograjsko pevsko društvo, pa tudi s številnimi akademskimi zbori, se srebro resnično sveti kot zlato. Zanimivo je, da so tudi drugi slovenski zbori dosegli vidne rezultate. V kategoriji moških zborov je namreč zmagal pevski zbor iz Šentvida pri Stični, v kategoriji komornih zasedb pa skup na Korona, prav tako iz Slovenije. Kljub trdemu delu in nedavnemu velikemu uspehu Pojoča Družba ni zaključila sezone, ampak je

trenutno sredi priprav na potovanje v Slovenijo, ki bo na vrsti junija in predstavlja krono dosedanje najuspešnejše sezone.

*Višnja Dimitrijević
Prevedla Lidija Čolić*

Pojoča družba in Komorna pojoča družba – z združenimi moči

Konec decembra 2023 sta Pojoča družba in Komorna pojoča družba pripravili celovečerni božični koncert v cerkvi svetega Petra v Beogradu, ki si ga bomo zagotovo zapomnili. Repertoar je bil sestavljen predvsem iz božičnih pesmi iz različnih izvorov in obdobj – od gregorijanskega do 21. stoletja. Po spektakularnem vstopu zbora v popolni temi, le v soju sveč, med katerim je bila izvajana gregorijanska božična himna, ki je stara skoraj celo tisočletje, je sledila vrsta tradicionalnih božičnih pesmi vseh slovanskih narodov. Poleg tradicionalnih so bila na repertoarju tudi znana klasična dela evropske glasbene dediščine z božično tematiko. Komorna pojoča družba je izvedla tudi nekaj sodobnih duhovnih skladb, napisanih v slovenščini. Odziv občinstva je bil zares lep, še posebej glede na to, da se je koncert odvijal na božični predvečer.

Januarja je bil posnetek koncerta zmontiran in objavljen v spletni različici, do sedaj si ga je ogledalo več kot 900 ljudi.

*Višnja Dimitrijević
Prevedla: Tamara Petrović*

Poseben dogodek v društvu: praznovanje rojstnega dne

V Društvu Sava smo 14. julija lani praznovali 92. rojstni dan Ane Juvanec Gerden – Nuše in veliko mlajše Tanje Vrbnik Brkić.

Nuša je izjemno aktivna članica društva še od leta 2000 in sodeluje v številnih dejavnostih. Je med ustanoviteljicami pevskega zbora Pojoča družba, v katerem poje, sodeluje v pevski skupini Iztok, slikarski delavnici, pri jezikovnem pouku, v planinski sekciji in drugje. Organizirala je tudi pripravo specialitet tradicionalne slovenske kuhinje, da bi ohranila spomin na izvirne recepte svoje matere.

Ob tej izjemni priložnosti smo organizirali druženje v prostorih društva, katerega so se udeležili družinski člani, številni prijatelji in člani društva. Predsednik Saša Verbič je ob zelo lepih željah in voščilih, slavljenkama predal šopka vrtnic. Med številnimi gosti je, poleg Nušinih vnukov Bojane, Milana in Aleksandra, najmlajši gost bil Valentin Vitezović, star okoli osem mesecev, sicer sin Višnje Dimitrijević in Mihajla Vitezovića. Ob bogati pogostitvi, ki sta jo pripravili Nušina hčerka Anita z družino in druga slavljenka Tanja, je z

Tri generacije: Nuša, hčerka Anita Katić in vnukinja Bojana Jukić

glasbo skupine Iztok in Pojoče družbe proslava bila vesela in je trajala do poznih ur. Pihanje svečk na torti smo pospremili s skupnim izvajanjem tradicionalne pesmice za rojstni dan.

Cel dogodek je Vladimir Šojat posnel za potrebe izdelave filma o Mickah, v režiji Vesne Omčikus, ki je dogodek spremljala z nevsiljivo pozornostjo.

Prijetno druženje številnih gostov in veselih slavljenk se je zaključilo z željo po druženju v naslednjih letih, v zdravju in veselju.

Anita Katić

Dan žena v Društvu Sava

V prostorih Društva Sava smo 8. marca tradicionalno praznovali dan žena. Kot vsako leto je bila ob tej priložnosti organizirana proslava, na kateri so nastopile članice pevskega zbora Pojoča družba in glasbeno skupina Iztok.

Ivana Mandić

Zdravniški pregledi v Društvu Sava

Člani Društva Sava imajo priložnost, da eno sredo vsak mesec od 18. do 20. ure opravijo preventivne zdravniške preglede v prostorih Društva.

Dr Katarina Milisavljević, zdravnica na specializaciji iz interne medicine, stalno zaposlena v enem klinično-bolnišničnem centru v Beogradu, opravlja telesne preglede v Društvu. Lahko vam izmeri krvni tlak, pulz, saturacijo, indeks telesne mase, razloži laboratorijske in druge medicinske izide, z njo pa se lahko tudi posvetujete o morebitni nujni daljši diagnostiki ter pridobiti vse druge potrebne nasvete v zvezi z internističnimi stanji ter zdravjem in boleznimi na splošno.

Med pandemijo bolezni covid-19 smo se še enkrat spomnili, kako pomembni so redni zdravniški pregledi

in kako pomembno je, da so nam zdravniki lahko dostopni. Zaradi tega smo leta 2023 v dogovoru z zdravnico Katarino Milisavljević, ki je članica Društva Sava, začeli to akcijo. S tem želimo pomagati našim članom, da hitreje pridejo do zdravniške pomoči, da dobijo preglede, razlage izvidov in nasvete, ki bi jim za silo pomagali pri zdravstvenih težavah; da rešijo določene nejasnosti, dvome in strahove, da jih spodbujamo k zdravemu življenju in preventivi bolezni, da jih usmerimo na prava vrata, kamor se lahko obrnejo, če je potrebno, ter da jih spodbujamo, naj redno hodijo na preglede in kontrolirajo svoje zdravje. Do zdaj se je veliko članov posvetovalo z našo zdravnico Milisavljević in upamo, da bo ta zelo pomembna akcija živela tudi v prihodnosti v Društvu in da bo pomagala, ne samo našim članom, ampak tudi njihovim najbližjim.

*Katarina Milisavljević
Prevod: Vladica Kljajić*

Defektološko-logopedška izobraževalna predstavitev

13. marca je v Društvu Sava potekala defektološko-logopedška izobraževalna predstavitev Nataše Labović Obradović. Avtorica je s svojo ekipo, v kateri sodelujeta Anja Obradović in Miroslav Kostadinović, na zelo zanimiv način predstavila osnove razumevanja mehanizmov psihomotoričnega in govor-

no-jezikovnega razvoja. Dotaknila se je tudi različnih dvomov in polemik, ki pogosto pestijo starše.

Nataša Labović Obradović

Potopisna reportaža - Potovanje po Maroku

Dolgoletni aktivni član društva Sava in izkušeni planinski vodnik Planinarske zveze Srbije Mirko Detiček, je po večkratnih obiskih te afriške dežele, v sredo 5. junija 2024 ob 18. uri, v prostorih Društva Slovencev Sava, predstavil potopisno reportažo Potovanje po Maroku. Gre za prvi od treh delov reportaže, ki zajema obisk cesarkih mest v Maroku, in sicer Fes, Meknes in Rabat, ter predstavitev arheološkega najdbišča iz rimskega časa – mesta Volubilis.

V okviru reportaže je bila predstavljena bogata kulturno-zgodovinska dediščina krajev in načina življenja sodobnih ljudi v naseljih, ki potekajo še iz srednjega veka.

Mirko Detiček

Februar v Društvu Sava

V Društvu Sava se je v mesecu februarju ob sredah za vsakogar našlo kaj zanimivega.

Člani društva so 21. 2. imeli priložnost, da se v logopedski svetovalnici pogovorijo z našo dolgoletno članico Smiljo Majevič, licencirano Hanen logopedinjo, ki bo tudi v prihodnje izvajala triažne preglede otrok in svetovanje staršem v Društvu Sava.

28. 2. je članica Društva Sava Nataša Stevović, magistrica rehabilitacijske terapije, zainteresiranim članom društva svetovala glede reševanja bolečih ali slabih stanj telesne drža. Tudi ta vsebina se bo še naprej nadaljevala, o čemer bodo člani društva pravočasno obveščeni.

Ivana Mandić

Prevedla: Tamara Petrović

Predavanje v društvu sava "Duševno zdravje in preprečevanje duševnih motenj"

V prostorih Društva Sava je 10. marca dr. Ana Vulić, psihologinja in članica Društva Sava, imela predavanje z naslovom "Duševno zdravje in preprečevanje duševnih motenj". Duševno zdravje je verjetno najpomembnejša življenjska vrednota vsakega posameznika in vseh človeških skupnosti. Na predavanju je bilo pojasnjeno, kaj je duševno zdravje, katere so njegove sestavine, kdo je duševno zdrav človek, kateri so dejavniki duševnih motenj, kaj sta stres in anksioznost, katere duševne motnje obstajajo, kaj je osebnostna motnja in kakšni so ukrepi ter aktivnosti pri varovanju duševnega zdravja.

Dr. Ana Vulić

Poziv članom Društva Sava za sodelovanje na razstavi „Sentiment“

V okviru Društva Sava pripravljamo razstavo, ki bo predstavila materialno-sentimentalno kulturno dediščino članov Društva Slovencev v Beogradu. Na razstavi bodo prikazani predmeti, ki jih imate doma in ste jih kot posameznik ali družina podedovali (dokumenti, družinske fotografije, fotografije domačega kraja, razglednice, izrezki iz časopisov, brošure, ročno narejeni izdelki, predmeti ki so vam pri srcu, filmski in video material, originali ali reprodukcije slik slovenskih umetnikov, spominske knjige, dnevniki, kosi oblačil...) ter izhajajo iz Slovenije oz. so del vaših spominov ali kako drugače povezani z matično domovino. S tem opusom, to je zbirkov spominov, ki so povezani z vam ljubljenimi predmeti, bi na usrezen muzeološki način predstavili vsakodnevno družinsko in profesionalno življenje vas in vaših najbližjih ter vaše čustveno potovanje skozi osebno in družinsko zgodovino. Člani Odbora za kulturo Društva Sava in Odbora za kulturo Nacionalnega sveta bodo predmete – eksponate, ki jih bodo člani Društva Sava predlagali, dokončno izbrali ter uvrstili na razstavo. Razstava bo pripravljena v skladu s sodobno razstavljalno prakso, ter se bo na sodoben interaktiven in kreativne način predstavil material, kjer je vsak predmet prikazan kot „objekt-znamenje“ (v smislu beseda in predmeta) in obravnavan kot muzejski eksponat.

Če ste lasnik kateregakoli od navedenih predmetov in če bi ga začasno odstopili za namene razstave, vas prosimo, da o tem obvestite Odbor za kulturo Društva Sava (drustvosava@gmail.com).

Čustvena nepismenost

V povprečju, vsi poznamo načela dobrega zdravja, ki je večinoma pogojeno z uravnovešeno prehrano, telovadbo, dobrim spancem in občasnimi zdravniškimi pregledi. Pogosto pa pozabljamo na naše čustveno zdravje, na to, kako doživljamo življenje, odnose med ljudmi in svojo okolico nasploh. Ozaveščati moramo svojo zmožnost, da zastopimo, kontroliramo in spreminjamo svoje počutje in da vemo, kako tuje obnašanje lahko vpliva na naše počutje.

Nepismenost beremo kot nezaželeno lastnost človeka; vendarle ni boljšega izraza, ki bi opisal očitno psihosocialno dejstvo. Namreč, ko govorimo o vodjah različnih skupin, govorimo o ljudeh, ki imajo visoko razvito socialno inteligenco, motivacijo in zmožnost, da vplivajo na druge ljudi in jih spodbujajo v lastnem napredovanju. Po drugi strani, vsi poznamo brezkoristne poslovodje, ki ne spodbujajo svojih delavcev in ne znajo kontrolirati svojih čustev. Včasih so bolj podobni otrokom, ki se razjezijo, ko ne dobijo česar si želijo in so pravzaprav primer tistega, kar je razvojni psiholog in filozof Jean Piaget poimenoval sebičnost.

Lastnosti emocionalne nepismenosti:

1. Nezmožnost razumevanja in usmerjanja lastnih čustev
2. Težave v razumevanju tujih čustev
3. Izbruhi negativnih čustev, jeze in besa
4. Nezmožnost »biti v tuji koži«
5. Togost v socialnih odnosih, odsotnost občutljivosti in pristnosti do drugih
6. Obsesivna potreba »vedno imeti prav«, narcizem, črno-bel odnos do vsega, kar se dogaja, odsotnost opazovanja lastnih napak

Prednosti čustvene pismenosti

Višja raven čustvene pismenosti omogoča ljudem zastopiti, da ima vsako čustvo svoj namen in da takih čustev ni treba zanikati. Dobro je, če smo pozorni na svoja negativna čustva in opazujemo, kdaj se pojavijo ter kaj nam sporočajo. Na ta način krepimo lastno ozaveščanje in spreminjamo odnos do življenja in vseh, tudi nepredvidenih dogodkov, ki smo jih deležni skozi življenje. Ponekod, kjer so družbe že ozaveštile pomen čustvene pismenosti, poučujejo učitelje in profesorje, kako naj razvijejo te veščine pri sebi in jih potem prenesejo tudi na svoje učence in dijake.

»Tvoj intelekt se lahko zmoti, vendar tvoja čustva imajo vedno prav.« Roger Ebert, ameriški filmski kritik in scenarist

Danijela Stojnić

*Viri: Achieving Emotional Literacy, Claude Steiner
Literacy in the Early Years, Christine Bruce*

Kako reči »ne«?

Vsak od nas se kdaj znajde v situaciji, ko na prošnjo ali zahtevo prijatelja, partnerja, sodelavca ali družinskega člana odgovori pritrdilno, čeprav si tega v resnici ne želi. Situacije so različne, npr. prijateljica, ki vas povabi na večerno zabavo, vi pa ste utrujeni in slabe volje, vendar pristanete. Ali sodelavka, ki hoče, da namesto nje izvedete predstavitev, češ da vam gre to tako dobro od rok, in vi to storite. Spet drugič vam partner predlaga, da bi šli za vikend na kosilo k njegovim, vi spet pritrdite, čeprav bi šli veliko raje k vaši družini.

Zakaj je tako, zakaj ne rečemo NE, kadar to v resnici mislimo?

Najpogostejši vzrok leži v strahu pred odzivom druge osebe, bojimo se, da nam bi ta lahko zamerila ali nas kritizirala, strah nas je, da bi se ljudje razjezili, morda celo prekinili komunikacijo ali celoten odnos z nami. Ker si želimo, da bi drugi o nas imeli dobro mišljenje, in ne želimo izgubiti odnosov s soljudmi, storimo nekaj, kar nam v resnici ne prija. Seveda se to dogaja vsem, še posebej, kadar ocenimo, da je za nas pomembnejše oz. koristnejše, da ustrezemo drugi osebi, kot pa da bi vztrajali pri svojih idejah in željah. Problem se pojavi, ko pasivna drža, umik in popustljivost postanejo ustaljeni obrazci našega obnašanja. Ljudje, ki jim pasiven način odzivanja postane navada, ki zanemarjajo svoja načela, potrebe in želje, ki se umikajo pred drugimi in se ne zmorejo zavzeti zase ter reči NE, kadar bi bilo to dobro zanje, najpogostejše razvijejo sistem prepričanj, ki so zanje pogubna. Takšen sistem prepričanj vključuje ideje, kot so »Moja načela niso pomembna, tuje mišljenje je pomembnejše«, »Moji občutki niso pomembni, pomembno je, kako čutijo drugi«, »Ne zaslužim si«, »Ne smem se zoperstavljati drugim, saj bi me lahko zapustili in to bi bilo grozno«, »Ne prenesem, da se nekdo jezi name«, »Ne morem prenašati neprijetnosti« itd. Celotna mreža takšnih idej počiva v temelju čustvenih težav, ki ovirajo določeno osebo, da bi se borila za tisto, kar si sama želi, in drugim rekla NE.

Vprašanje, ki se postavlja, je, kako spremeniti ta ukoreninjeni obrazec obnašanja, kako se naučiti izraziti lastne potrebe, občutke in prepričanja ter kako reči NE takrat, ko si to želite.

Prvi korak je, da se osvobodimo čustvenih preprek, ki se pojavljajo zaradi možne negativne reakcije druge osebe ali nelagodne situacije. Čustvene reakcije, ki se najpogostejše pojavljajo ob misli na negativno reakcijo, ki bi jo povzročila naša zavrnitev, so nemir, strah, občutek sramu ali krivde. Najsi gre za kateregakoli od naštetih ali podobnih čustvenih odzivov, nas ta ovira, da ne delujemo tako, kot si želimo, da se torej ne zavzamemo zase. Za premagovanje čustvenih preprek je pomembno, da se posvetimo omenjenim nezdravim čustvenim odzivom, kar je mogoče s postopki psihoterapije. S pomočjo psihologa oz. psihoterapevta spreminjamo sistem prepričanj in nezdrave emocije zamenjamo za zdrave. Te nam omogočajo, da na ustrezen način sprejmemo potencialno negativno

reakcijo druge osebe, kar pomeni, da se naučimo tolerirati nelagodnost, ki jo takšna reakcija prinaša. Po reševanju čustvenih težav se je pomembno posvetiti komunikacijskim in socialnim veščinam, pri čemer priporočam vaje iz odločnosti. Z ustreznim psihološkim tretmajem in treningom asertivnega vedenja človek lahko premaga svoje čustvene prepreke, razvije in izpopolni svoje komunikacijske veščine ter se, seveda, nauči reči »ne«.

*Irina Radanović Pešić
dipl. psihologinja – psihoterapevka
Prevedla T. Tomazin*

JEZIKOVNI KOTIČEK

NAJPOGOSTEJŠE SLOVNIČNE NAPAKE

Ste vedeli, da povprečen Slovenec naredi več kot 10 slovničnih napak na eno stran besedila? Zagotovo bi vsi radi pisali brez napak, saj nas že ena sama lahko stane ugleda. Nekatere napake delamo pogosteje, spet druge redkeje. V nadaljevanju članka vam bomo razkrili osem najpogostejših slovničnih napak. Berite naprej ter se seznanimi z njimi. Zdaj imate priložnost, da jih za vedno odpravite!

1. Napačna raba vejic

Že v šoli smo si prepevali: »Pred ki, ko, ker, da, če vejica skače.« A vejice ne postavljamo le pred temi besedami. Nikakor ne smemo pozabiti na uporabo vejice tudi takrat, ko uporabljamo osebkov odvisnik z vezniki oziroma zaimki kdor, kar, da, če, kdo, kaj ali koliko. Tudi v teh primerih uporabimo vejico.

Primer: Kar lahko narediš danes, ne prelagaj na jutri. Prav tako pišemo vejico tudi pri predmetnem, časovnem, načinovnem, dopustnem, prilastkovem in krajevnem odvisniku.

Primer z načinovnim odvisnikom: Odločil se je za nakup, namesto da bi raje varčeval.

2. Napačen zapis časa dogodka

Pravilno: Razstava bo odprla svoja vrata v sredo, 15. 2. 2020, ob 18. uri. Pravilni zapisi časa in datuma dogodka so: ob 18. uri, ob 18:00, ob 18.00 in 15. 2. 2020. Nepravilni zapisi pa so: ob 18.00 uri, ob 18:00 uri, ob 18:00. uri ter 15.2.2020.

3. Napačna raba predlogov s in z

Napačno: Odpeljal se je z 25 (petindvajsetimi) prijatelji.

Pred črkami t, s, h, š, k, f, c, p in č uporabljamo predlog s. Naštete črke si zapomnimo s stavkom »Ta suhi škapec pušča«.

Pred besedami, ki se začnejo z vsemi ostalimi črkami, pišemo predlog z.

Pripravila: Danijela Stojnić

Vir: Najpogostejše pravopisne napake (Nasveti.net)

Slovenske narodne jedi

Predstavljamo slovenske narodne jedi, ki so po etnoloških virih in podatkih sestavni del materialne kulture slovenskega naroda oz. del naše skupne dediščine. Po nastanku, pomenu in značilnostih, te jedi razlikujemo od danes, pogojno povedano, splošno bolj znanih sodobnih receptov meščanske in internacionalne kuhinje. Neredko so posamezne narodne jedi nastale v zvezi z različnimi ljudskimi običaji in praznovanji. Jedi bodo predstavljene po slovenskih pokrajinah kjer so nastale, kadar je o tem dovolj gotovih krajevnih virov. Prizadevali si bomo v vsakem primeru slediti avtentičnosti receptov, čeprav posamezni tudi ne bi bili popolnoma v skladu s sodobnimi zahtevami zdrave prehrane.

KROMPIRJEVA JUHA S SLANINO

Sestavine: 1 kg krompirja, 1 koren, 1 čebula, malo zelene, peteršiljeva korenina in zelenje, 12 dag prekajene slanine, sol

Priprava: Krompir olupimo in zrežemo na kocke. Čebulo sesekljamo, ostalo zelenjavo zrežemo na drobno. Slanino zrežemo na kocke, jo segrejemo in na njej rahlo zarumenimo čebulo, nato pa dodamo ostalo zelenjavo in krompir. Dobro prepražimo, solimo in zalijemo. Kuhano juho serviramo nepretlačeno, lahko pa jo tudi pretlačimo. V obeh primerih izboljšamo okus s sesekljanim peteršiljem.

KOPRIVE IN REGRAT

Sestavine: mlade koprive, regrat, maščoba, moka, čebula, peteršilj, poper, sol, kisla smetana

Priprava: Koprive in regrat očistimo in operemo. Dušimo v prav majhni količini slane vode, da listi upadejo, nato pa jih odcedimo in sesekljamo. V kozici naredimo iz masti in moke svetlo prežganje, dodamo na drobno sesekljano čebulo in peteršilj. Ko zarumeni, primešamo še sesekljane koprive in regrat. Premešamo in zalijemo z vodo, ki nam je ostala od dušenja. Potrosimo s poprom in solimo. Ko prevre, izboljšamo s kislom smetano. Ponudimo kot prikuho h glavni jedi.

POTICA ZAVIHANKA

Sestavine: 1 kg moke, 1 jajce, 1 zvrhana žlica maščobe, 2 žlici sladkorja, 4 dag kvasa, po potrebi mlačnega mleka, sol

Nadev: 12 srednje debelih jabolok, sladkorja in cimeta po okusu, 4 žlice stopljenega masla ali masti
Priprava: Iz moke, jajca, mlečne maščobe, sladkorja, vzhajane kvasa in soli zamesimo testo, ga pokrijemo in denemo vzhajat. Krušno peč razgrejemo malo manj kot za peko kruha. Vzhajano testo položimo na pomokan lopar, ga na njem razvaljamo za prst na debelo tako, da sega čez rob loparja. Testo nato obložimo z naribanimi ali na liste narezanimi jabolki, po okusu sladkamo in potresemo s cimetom. Pokapamo s stopljeno maščobo. Testo, ki visi čez lopar, še malo nategnemo in nato zavijamo čez jabolka, da se v sredini stika. Pomažemo z raztopljeno maščobo in potresemo s sladkorjem. Pečemo pol ure.

Danijela Stojnić

Vir: Slovenske narodne jedi

2024, junij | 23

Obisk Vietnama: delta reke Mekong

Mekong je čezmejna reka v vzhodni in jugovzhodni Aziji. Je dvanajsta najdaljša reka na svetu in tretja najdaljša v Aziji. Njegova ocenjena dolžina je 4909 km in od nje območje 795.000 km². Svojo dolgo pot končuje v Južnem Vietnamu v velikanski delti. Delta se prav za prav začne že pri Phnom Penhu v Kambodži. Tukaj glavni tok začne razpadati na vedno večje število vej.

V Delto smo se napotili iz Hošimina (nekdanji Saigon) z avtobusom. Ko smo se iz velikega mesta prebili skozi množice motoristov na avtocesto, smo se peljali skozi ravnino z neskončnimi riževimi polji. Velika polja so razmejena z redkimi drevoredi ali sadovnjaki. V sredini riževih polj so posejani številni posamični grobovi. S tem so želeli stari lastniki zemlje preprečiti da bi nasledniki razkosali in prodali posestva. Ker je celo leto toplo vreme, so riževa polja v vseh barvah hkrati; ena so zelena mlada, druga rumena zrela in tretja rjava, ko so požeta.

Najprej smo se ustavili v budističnem templju ki ima izredno lepo urejen vrt z veliko različnega cvetja in bonsaj dreves. Kmalu potem smo prispeli do пристanišča na eni izmed veliko vej Mekonga, in se vkrcali na manjšo ladjico, ki nas je prepeljala do otoka. Čeprav smo pluli samo po enem delu Mekonga je ta širši kot Donava pri Beogradu in po njem plujejo tudi manjše morske ladje.

Otok je gosto poraščen z različnimi, s predvsem sadnimi, drevesi. To so znani sadeži kot papaja, durian, avokado, mango, banane, različni kokosovi orehi, ter vodni kokos in še veliko drugih manj znanih. Imeli smo priložnost poskusiti veliko sadežev, ki so tam neprimerno bolj sladki, kot pa če bi jih kupili pri nas v trgovinah. Na enem dvorišču smo videli in tudi prijeli z rokami velikansko kačo; beli piton, ki je povsem miroljuben. Kmalu smo se vkrcali v manjše čolne v katerih

sta dva Vietnamca, z značilnimi klobuki, eden spredaj drugi zadaj, veslala po ozkih vodnih kanalih sredi goste vegetacije, predvsem vodnega kokosa. Zdelo se je, kot da bi bili sredi pragozda. Čolnov je bilo veliko in so se komaj srečevali v ozkih in vijugastih kanalih. Po še enem sprehodu skozi sadovnjak z različnimi sadnimi drevesi smo si ogledali farmo krokodilov in ribnik tako poln lačnih somov, da ih je bilo več kot vode. Podobne ribe smo si privoščili pozneje pri kosilu. Po še eni plovbi po ozkih kanalih, smo se vkrcali na našo ladjico in se prepeljali do našega avtobusa.

Zorko Branko

ДРУШТВО СЛОВЕНЦА У БЕОГРАДУ - ДРУШТВО САВА

Uredništvo: Saša Verbič, glavni in odgovorni urednik,
Ivana Mandić, Tijana Velikić in Branko Zorko

Prevod in lektura: Maja Đukanović, Tanja Tomazin, Jelena
Budimirović Miličević, Andrej Tošić, Lidija Čolić, Vladica Kljajić,
Teodora Živojinović in Tamara Petrović
Likovno-grafična priprava: Desanka Stefanović

Biltен je brezplačen. Izdavanje Biltena financira Urad Vlade
Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Založnik: DRUŠTVO SLOVENCEV V BEOGRADU – DRUŠTVO SAVA

Beograd, Terazije 3/IX, tel +381 11 33 40 875, e-mail: drustvosava@gmail.com, www.drustvosava.org

Rokopisov, fotografij in risb ne vračamo. Podpisani članki
predstavljajo osebno mnenje avtorjev, ki ni nujno enako mnenju
uredništva. Delo v Biltenu je volontersko.

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
061

BILTEN / Društvo Slovenaca „Sava“ u Beogradu
ISSN 1452-9092= Biltен (Društvo Slovenaca „Sava“ u Beogradu)
COBISS.SR-ID 140641548